

OBSAH.

Básně.

	Strana
Původní.	
Addio! <i>Otokar Mokřý</i>	24
Andante. <i>J. V. Sládek</i>	468
Buď růží jen. <i>Adolf Heyduk</i>	65
Co jsem v bouři zpíval. <i>Jar. Vrchlický</i>	529
Co mám ti říci? <i>Rudolf Pokorný</i>	141
Co zmůže slza. <i>Julius Zeyer</i>	97 113
Čertův mlýn. <i>Ladislav Quis</i>	358
Českým hradům. <i>J. V. Sládek</i>	13
Dítě kejklářovo. <i>Jar. Vrchlický</i>	341
Divka z Panamy. <i>Otokar Mokřý</i>	476
Doně Inez. <i>J. V. Sládek</i>	84
Don Perez. <i>Jar. Vrchlický</i>	561
Gorm starý. <i>Karel Kučera</i>	501
Hlas. <i>Jar. Vrchlický</i>	530
Kariatidy. <i>Jar. Vrchlický</i>	529
Kosmické písně. (První a druhá ukázka.) <i>Jan Neruda</i>	289 513
K předu, děti! <i>J. V. Sládek</i>	177
Má duše. <i>Jos. Kallus</i>	174
Moře. <i>Milo</i>	526
Nad naší chatkou. <i>V. A. Jung</i>	445
Nejlepší stránku vyvolila. <i>J. V. Sládek</i>	110
Nocturno. <i>Jaroslav Vrchlický</i>	193
Okamžení. <i>Irma Geisslova</i>	10
Osířelému. <i>F. Ulrich</i>	27
Píseň o bitvě u Kressenbrunn. <i>Adolf Heyduk</i>	241 257 273
Pokání Dona Juana. <i>Jar. Vrchlický</i>	401
Přišlo ke mně žití. <i>J. V. Sládek</i>	225
Shledání. <i>Ladislav Quis</i>	182
Sloky. <i>Jar. Vrchlický</i>	530
Slza Twardowského. <i>Jar. Vrchlický</i>	309
Soše Musy. <i>Milo</i>	303
Soudruhům. <i>J. V. Sládek</i>	40
Srubněte jí! <i>Adolf Heyduk</i>	129
Střevíčky. <i>J. V. Sládek</i>	548
Své Loretě. <i>Stanislav Ivan</i>	364
Tak umíráš. <i>Fr. Kvapil</i>	59
Ty opouštíš mne. <i>Otokar Mokřý</i>	170
U komůrky. <i>Rudolf Pokorný</i>	380
U moře. <i>Otokar Mokřý</i>	119
U vyšívání. <i>Fr. Ulrich</i>	395
Vánoční legenda. <i>Karel Kučera</i>	388
V dveřích parku. <i>Jar. Vrchlický</i>	481
Vittoria Colonna. <i>Jaroslav Vrchlický</i>	1 17 33 49
Vlas královny Elsy. <i>Jaroslav Vrchlický</i>	145
Vlastenská. <i>Ervin Spindler</i>	325
V lese. <i>A. Dvořáková-Mráčková</i>	126
V šeru. <i>Berta Mühlsteinova</i>	75
V zlatém šeru. <i>Irma Geisslova</i>	421
Z básní <i>Jaroslava Vrchlického</i> : Pád satana. — Anděl. — Smír.	107
Z básní <i>J. Kallusa</i> : Beskydám. — Píseň. — Zasněžená země.	209
Z písní <i>J. Kallusa</i>	373
Z podzimních večerů. <i>Irma Geisslova</i>	459

Přeložené.

	Strana
Černohorci. <i>Alfred Tennyson</i>	448
Hrst země. Z <i>Alhara</i> , přel. <i>Fr. Kvapil</i>	186
Improvisace (<i>Lamartine</i>), přel. <i>J. V.</i>	94
Madrid (<i>Alfred de Musset</i>), přel. <i>Jar. Vrchlický</i>	214
Narciskům. <i>Robert Herrick</i>	62
Na staré věži. <i>F. B. Aldrich</i>	431
Odpočívá (<i>F. Freiligrath</i>), přel. <i>J. V.</i>	383
Píseň (<i>Lacaussade</i>), přel. <i>J. Vrchlický</i>	336
Voli. <i>Pierre Dupont</i>	398
Výhost z pekel. <i>Edwin Bormann</i>	479
Vždy a všude. Z <i>Krasinského</i> přel. <i>Jar. Vrchlický</i>	207
Z <i>Danteovy</i> „Božské komedie“, přel. <i>Jar. Vrchlický</i>	438
Z listů podzimních (<i>Viktor Hugo</i>), přel. <i>Jar. Vrchlický</i>	236
Z „Předsvitu“. Z <i>Krasinského</i> přel. <i>Fr. V. Kvapil</i>	92
Z <i>V. Huga</i> „Legendy věků“: Práce zajatých. — S kým jsem šel. Přel. <i>Jar. Vrchlický</i>	134

Povídky.

	Strana
Původní.	
Buď silná. (Z knihy „Živá slova“.) <i>Sofie Podlipská</i>	400
Cigán a dělník. (Z knihy „Živá slova“.) <i>Sofie Podlipská</i>	335
Figurky. Idyllický úryvek ze zápisek advokátního koncipienta. <i>Jan Neruda</i>	337 353 369 385 403
Jak to přišlo, že dne 20. srpna r. 1849, o půl jedné s poledne, Rakousko nebylo rozbořeno. Malostranská humoreska. <i>Jan Neruda</i>	129
Illuse. Novella. <i>Sofie Podlipské</i> 3 19 34 50 65 81 99 115 135 151 166 187	
Markytánka. Příběh táborový. <i>Alois Jirásek</i>	59 72 87
Na Slanských stánadlech. Povídka ze starých pamětí. <i>Václ. Beneš-Třebitzký</i>	423 441 454
Na osamělém statku. Arabeska. <i>Frant. Herites</i>	250
Newtonův mozek. Romanetto. <i>J. Arbes</i> 465 481 497 515 530 561	
Oběžnice Vulkán. (Z knihy „Živá slova“.) <i>Sofie Podlipská</i>	398
O hodinu dříve. Arabeska. <i>B. Čermák</i>	390
Osud? Novella. <i>Josef Stolba</i> 146 161 177 193 210 225 243 265	
Po letech. <i>Aquarella. Jos. Holeček</i>	198 215 231
Poslední jaro. Novella. <i>Svatopluk Čech</i> 259 275 298 312 328 348	
Poslední vánoční povídka. <i>Svatopluk Čech</i>	545
Rodina pana kontrolora Genre. <i>Fr. Herites</i>	9 24 41
Román o věrném přátelství Amise a Amila. <i>Julius Zeyer</i> 290 305 321 341 361 376 389 409 417 433 449 473 489 503 520 535 550 569	
Vějíř, který jsem nemohl vystát. Arabeska. <i>Fr. Herites</i>	127

Drobné povídky přeložené.

Anna Gavrilovna. Charakterní črta. Z <i>Kochanovské</i> přel. <i>Jan Váňa</i>	27
Blaženost milionáře. Z „Anglických nocí“. <i>Méry</i> 445 461 476	
Cena jednoho života. Humoreska. <i>Pet. Nasby</i>	158

6-643/5

ČÍSLO KNIHY
PROČKÁ FAKULTY
UNIVERSITY J. E. PURKYŇA
BRNO

699-69

LUMÍR

Veškeré dopisy, týkající se redakce či administrace „Lumíra“ buďtež adresovány: Časopis „Lumír“, Praha, Václavské náměstí č. 24 nově.

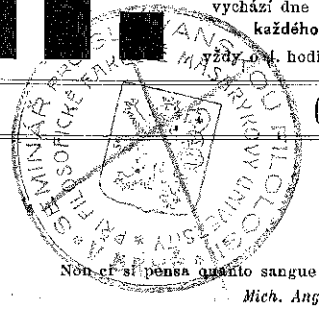
Listy přijímáme jen frankované. „LUMÍR“ vychází dne 10., 20. a 30. každého měsíce vždy o 1. hodině odpolední.

Předplácí se pro Prahu:
 na čtvrt leta . . . 1 zl. 50 kr.
 na půl leta . . . 3 „ — „
 na celý rok . . . 6 „ — „
 (Za donášku do domu připlácí se čtvrtletně 10 kr.)
 Se zaslítkou po poště:
 na čtvrt leta . . . 1 zl. 75 kr.
 na půl leta . . . 3 „ 50 „
 na celý rok . . . 7 „ — „

ROČNÍK V. 10. ledna 1877. ČÍSLO 1.

Vittoria Colonna.

Báseň Jaroslava Vrchlického.

I.
 ad propastí sná, nad močálem bídy
 jsem svého umění chrám temný vztyčil,
 leč květy snů mých hrůzy démon zničil
 a chrám na prah sedly Eumenidy.
 Jak Dante vstoup' jsem v peklo lidské strasti,
 leč bez Virgila šel jsem jeho stíny;
 jak prorok usedl jsem na ruiny
 zpět zatouživ po ideálů vlasti.

A co jsem snil, hned stalo se mi skutkem,
 co myslil jsem, již dláto vyslovilo,
 co toužil jsem, se v písně souzvuk slilo,
 však mrtvo vše a tichým spjato smutkem.

A rostlo v postavy — ha, zřím je strachem
 vždy větší, větší, jako stíny noci;
 já cítil touhu obrovskou je zmoci
 a vtělit v mramor svojí ruky vzmachem.

A karavanu snů mých noční pouť
 jak beduini přepadaly vždycky —
 tu zvedl se z nich jeden gigantický,
 jak lebku moji chtěl by roztrhnouti.

A přede mnou stál, zval mne do zápasu,
 rost' v nekonečnost, zřím lví jeho oudy,
 zřím vous, jak splývá stříbrnými proudy,
 jak blesky srší změtí jeho vlasů.

Rtů jeho hnutím klesá národ k zemi,
 on s bohem mluví jako s rovným sobě. —
 Stál přede mnou a já se třásl v mlodě,
 on hromy vládl a já zůstal němý.

„Tys Mojžiš!“ děl jsem vyděšený k němu.
 „Co u mne chceš, ty, jemuž nebo malým?
 Viz, bojácně jak tvář před tebou halím,
 co mohu přidat k tvému diademu?“

„To, co mu schází,“ řek' on hromě řečí,
 „tvé ruky vzmach, jenž nesmrtelnost třímá!
 Hle, Mojžiš teď tvé nohy obejímá!
 Ty z věků všech jsi pouze jeho větší!“

A stalo se. A za ním přišli jiní:
 dav magů, věštců, proroků a kněží,
 ti posud spíce ve mramoru leží,
 těch postava již skráně moje stíní.

Tam Sibylla jak ze sna probuzena
 se obrací tvář zastírajíc rukou,
 zrak strhán plane věštby divou mukou,
 pol démon, sňux, pol furie a žena.

A pod výklenky mojih vroucích spánků
 noc v hvězdném tichu sklání těžkou hlavu
 a usmívá se v snů líbezných davu,
 co jitro ztápí skráně do červánků.

To království mé! Vládnou v něm a tvořím.
 Leč darmo ptám se: „Co ti, duchu, schází?
 máš smrt i život, vesmír beze hrází,
 chtěj! a já chladnu — kyá! já rázem hořím.

Rci, jaká tajná schvátla tě bída,
 co ruší tebe krásy ve souzvuku?
 Svět u tvých nohou, ráj ti dává ruku“ . . .
 I mlčí duch — však srdce odpovídá:

II.

„Sám jítí onou sráznou výší ducha,
 kde bíd jen hydra pochybností lačná,
 kde každý hvězdný záblesk ztají mračna,
 kde děcka snem jest každý sen i tucha;

Sám klenout si od světa k světu mosty,
 sám klouit se nad vášní propast bezdnou,
 sám z její tmy si kouzlit záti hvězdnou,
 sám z jejího dna myšlenek brát skvosty;

Sám sobě býti v dumném šeru svící,
 sám čnit jak titan nad všedností podlou,
 sám chrám bořiti, ve kterém jsem modlou,
 sám kadidlem být, sám i obětnicí;

Sám davem jítí s povznešenou hlavou,
 na rtech jen úsměv, jenž má světu skrýti,
 žal, nuđu, hněv i vášní vlnobítí,
 štván myšlenkou a unaven být slávou,

A cítit, kterak roste moje nitro,
 že obsáhlo by prostory i časy,
 ruch života i mysterium krásy,
 šer dávných věků, budoucností jitro,

To všecko mít! jen nemít srdce ženy,
 jež ve souzvuk by se mnou mohlo tlouci,
 kam klesla by ta hlava všemohoucí,
 kam sed' by duch jak orel vyplašený,

A nemít ruky, jež by tvoji stiskla,
 ni vlasů proud, jenž schladil by tvé skráně,
 když černý havrau, дума, sedla na ně
 a ze skal jejich myšlenka když tryskla“ . . .

Tou známkou genia své čelo pálim:
 být velkým před světem v své slávy zoři,
 před bohem velkým v trudu svém a hoři —
 jen před sebou tak strašně, strašně malým!

Ctižádostivý host. Nathaniel Hawthorne	107	Na Ligurii. Cestopisný obrázek. Jos. Wunsch	422
Duše domu. Povídka (Th. Gautier), přel. B. Frida	236 252	Náš duch vznáší se nad vodami. Literární žalm. J. Arbes	278 296
Ježíš Kristus ve Flandrech. Z Balzacových „Etudes philosophiques“ přel. B. Frida	331	Něco o vlašském divadle. Dr. O. Hostinský	326 345
Létavice. Povídka (Batucki), z polského přel. Ferd. H. Čáslavský	555 572	O děkorační malbě divadla starořeckého. Dr. O. Hostinský	85
Malé básně v prose (Baudelaire), přel. B. Frida:		O lidské pleti. R. E. Jamot	310
Oči chudých	222	O nervósnosti. R. E. Jamot	102 148
Samota	383	O polykání. R. E. Jamot	233
Starý kejklř	46	O skoumání hlubin mořských. Dr. Vejdovský	293
V jednu hodinu v noci	383	O staročeské domácnosti. Al. Jirásek	495
Můj přítel, běhoun. Skizza. Bret Harte	280	Padova. Cestopisný obrázek. Jos. Wunsch	533
Návrat. Skizza. Aída Christenová	54	Pan Oakhurst v nedbalkách. Kusá črta. Neznámý spisovatel	45
O laskavou odpověď se prosí. Humoreska. Mark Twain	191	Poslední dnové Rachelčini. Povahopisný fragment. J. Arbes	104 122 141
Osudné rozhodnutí. Z angl. přel. Otokar Klazar	367	Poslední okamžiky Máchovy. Povahopisný fragment. J. Arbes	359 373
Popův syn. Povídka (Ivan Turgeněv), přel. Aug. Reimer	218	Pověst o Velkoknížeti. Z Dixona	185
Poslední škola. Povídka. Alfons Daudet	415	Pražský pěvec. Jan Neruda	11
Psyllé. Pohádka. Z E. Ourliaca přel. B. Frida	154	Ruští poutníci. Črta. Z angl. od Dixona	92
Recept pro sporádanou vládu. Humoristická črta. Pet. Nasby	270	Různé listy z českých dějin. Dr. Ant. Rezek	
Rytíř v dvojí osobě. Fantastická povídka. Z Gautiera přel. B. Frida	76	I. Rozhled po veřejném životě v XVI. věku	69
Tajemný rámeček. Vzpomínka. Z polského přel. F. H. Čáslavský	351	II. Jednota bratrská	120
Třetí cesta. Povídka. Z ruského přel. Fr. Mach	413	III. O městech českých v XVI. věku	212
Tři akordy. Z ruského přel. Fr. Mach	315	IV. Čechové v tureckých válkách	548 566
Wan Li, pohan. Povídka. Bret Harte	202	Smrt Evy. Fantasie. Julius Zeyer	6
Ve svitu luny. Povídka (Paul Pelet). Z francouzského přel. B. Frida	538	Studie ze severní Paříže. Dr. S. B. Heller	439 459 501
Velký Karbunkul. Pohádka. Nathaniel Hawthorne	285 300	Telefonie. Ladislav Hajniš	200
Vidění Karla XI. (Posper Mérimée), přel. B. Frida	493	Vidění (z Harper's Monthly)	364
V poptavárně. Povídka. Nathaniel Hawthorne	427	Vodní molekuli na cestách. Fysikální fantasie. Ladislav Hajniš	38
Slavičí huňdo. Novelka. Z Gautiera přel. B. Frida	13	Z vln Dunajce. Upomínka z cest. Dr. Julius Grégr	452 469 485
Sovi ucho. Povídka (Erckmann-Chatrrian), přel. B. Frida	395		
Žet. Povídka. B. Aldrich	509 524		

Zprávy literární a umělecké.

Básně Rudolfa Pokorného. 159. — Básně Julia Slovackého. Přel. Otokar Mokřý. 30. — Časopis českého musea. 111. — Černé duše. Tragedie L. Stroupežnického. 511. — Česká literatura a české čtenářstvo. 63. — Čeští vystěhovalci. Sepsal Ferd. Schütz. 47. — Dějiny českého povstání. Sepsal Dr. A. Gindl. 528. — Epické básně Jar. Vrchlického. 15. — Guldener Bernard (?). 451. — Historické drobnosti. 143. — Ještě slovo o našem písemnictví. Sofie Podlépská. 542. — K naší literární otázce. (x) 94. — Knižní Nikola I., básník. J. Holeček. 79. — Literární bilance. 527. — Malby v pražských chrámech. 320, 336. — Marek Antonín (?). 78. — Nápravník Robert (?). 110. — Nerudových feuilletonů svazek 4. 447. — Pan Měsíček, obchodník. Veselohra L. Stroupežnického. 224. — Pěkné písemnictví ruské r. 1876. 110. — Před vlastním prahem. 576. — Prokeš František (?). 16. — Ruch literární na Moravě r. 1876. 95. — Socha Jana Žižky od Mysibeka. 48. — Šékspir? 110. — Šimeček František (?). 431. — Také Němci čtili Jana Husa za svatého. 384. — U krbu. Pověsti Jos. Vl. Hrubého. 207. — Umění býti dědečkem. Viktor Hugo. 256. — Výstava obrazů na Zořině (1877). 239, 255. — Záviš z Falkenštejna. Opera J. R. Rozkošného. 464. — Zprávy literární a umělecké ve všech číslech.

Články zábavné a různá pojednání.

Barva lidského oka. R. E. Jamot	22
Bedřich Smetana v hudební literatuře. Náčrtek. V. J. Novotný	171 182
François Coppé. Studie. Jar. Vrchlický	262
Co si stroje povídaly. Noční obraz. Ladislav Hajniš	124
Čvik a řeč lidská. R. E. T.	518
Český vyhnanec. A. Vitovec (J. Arbes)	139
Dunaj v slovanské písni. Jaromír Hrubý	246
Pontánka. Cestopisná črta. Edvard Jelínek	303
Jak mne zatýkali. (Z „Dějin zločinů.“) Viktor Hugo	462
Interpret smrti. J. Arbes	196
Italská krajina. Dr. O. Hostinský	228
Kleopatřina jehla. Ladislav Hajniš	283
Konec posledního člověka	287
Marmara denisi. Obrázek z cest. Jos. Wunsch	164
Moravská národní píseň. Lístek z pamětníku. Václav Novotný	56

III.

V mém snění chrám stál na úvale skály,
kol nepřehledná pláň se táhla pustá,
i zdálo se, že chrám do oblak vzrůstá,
jak jiskry v oknech hvězdy jemu hrály.

Stál jak by dvojích světů na rozhraní.
Já v duchu viděl, jeho na zápraží
jak vlna z moře věků všech se sráží,
co jitra svit kol jeho bloudil bání.

Na oblouk spjatý portál velkolepý
v svém mramoru všech časů ruy skrýval,
na stupních jeho vchodu Homer zpíval,
teď duchů král a druhdy žebrák slepý.

A ruku v ruce sloupů jeho tísní
se braly stíny nádherné a známé,
ty, které z dětství, z bible v srdci máme,
pak ty, jenž místo žezla vládly písni.

On, jenž mou duši ztápí v síly zdrojích,
můj vzor a mistr, Dante, byl jim králem,
on, mládí mého jenž byl idealem
a teď jest sluncem pustých nocí mojich.

I viděl jsem, jak v chrámu toho žulu
se sešlo vše, čím v práci myšlenkové
se zachvěl duch, jak lidstva geniové
sem slétali se jako včely k úlu.

A za nimi mne hnala mládí touha,
má myšlenka mi orlí křídla dala,
a záře mého ideálu slala
svit luzný v této pouště lada dlouhá.

Co toužil jsem? co měl jsem vtělit v kámen?
čím tlouklo srdce mé, čím vřely žíly?
Nuž směle v před — leč dlouhá cesta k cíli
a balvan brzy svalil se mi s ramen.

A pouští šel jsem smutnou, kamenitou,
v boj s myšlenkou se dala líná hmota;
já v éther chtěl a ve rmut do života
jsem vnořit musil duši sluncem zpitou.

A vedle cesty šklebná závist sedla,
had ironie syče hlavu vztyčil;
co duch dnes tvořil, zítra v hněvu zničil,
zrak vyhasl a tváře moje zbledla.

A v ruce mojí dláto náhle těžší,
i žáry tvořící zvolna v hrudi chladnou,
duch uštván jest, na ruku těžkopádnou
jak balvany se hněv a nuda věší.

Tu ve zrcadle snů svých vidám sebe,
jak pustou pláň běžím v divém spěchu.
Hle, tam již chrám! zřím lesklou jeho střechu,
jak slunci rovna zlatí kolem nebe.

Jen dál a dál! Však cesta konce nemá!
Hle, mlhou zlatem okna chrámu hoří —
jen dál a dál — však v prach se noha boží,
chci volati — a ústa má jsou němá.

Chci naposled ku skoku napnout svaly,
leč sjeďu zpátky bez dechu a síly,
v můj sten jak posměch ostrý vítr kvílí
a v odvet krev mým potem vlhčí skály.

Duch v myšlence a srdce stane v ruchu.
V tom náhle slétá větrů na peruti
ton za tonem, až slzu v oko nutí —
i slyším z chrámu hřímat hymnu duchů;

A zpěv ten zněl: „O buďte požehnáni,
jenž cestou k ideálu jdete sami,
jichž noc na místě hvězd plá myšlenkami,
jichž laur jest protkán hlozím pohrdání!

Jak červánek oblévá skálu holou
a zasmušenu celým proudem zlata,
zpěv vašich strun i hrot vašeho dláta
Pán jednou zastře slávy aureolou!

On rány vaše v hvězdném ztají pláští
a jeho anděl v kalich démantový
slz vašich perly sesbírá a v nový
je vínek vetká nedostupný záští!

A jako majáky ve času moři
vás zasadí do vln a proudů vzteku,
až vaše jméno zaplá temnem věků,
jak před oltářem věčná lampa hoří!“

A zpěv ten zvolna vlní se v kraj ztmělý
a v duši mou jak smírná hymna kane,
já slyším jej, má stará síla vzplane —
leč stokrát cítím, že jsem osamělý.

A jako had se v slunci na kruh stočí,
v mém srdci ironie hlavu sklóní,
a zpěv ten stále stříbrem v duši zvoní,
a když se vzbudím — zvlhly moje oči.

IV.

Světý kasný závoj noci spust' již dole!
skryj život mi, jenž Saharou mne žehá,
z tmy klínu tvého myšlenka ať šlehá
a perla činu z tůně mojich boří!

Jak severní zář nad mým dumným čelem
ať rychle vzplane! Dále k ideálu!
Dnes, Promethens, necítím svou skálu,
však sílu cítím být svým Spasitelem!

Já zavřel dvěře, spustil okenice,
nad čelem mým již noční lampa pluje
jak oko Kyklopa, jak z tmavé sluje
když podrážděno blyská oko lvice.

Dál ku práci! Zas hledat nové tvary
a do nich vlévat staré z mládí látky,
a bádát zas a nikdy krokem zpátky,
a mýchem vášně dnychat v srdce žáry;

A věčně před sebou zřít obraz nový.
Sem, mrtvolo, ať natáhnu tvé údy!
Hle, přišerně jak lampy paprsk rudý
tě osvěcuje i stůl mramorový.

Výš koleno! Ty hlavo kňadru padni!
Tak, úzké boky, víčka očí skleslá —
ne darmo z hrobu ruka má tě vznesla,
spíš než tam červům, myšlenkám zde vládní!

Na tvoje rty již hrobu písni svadlé
rád vykouzlil bych úsměv odříkání! —
však nadarmo! tvůj ret se smíchu brání,
snad dosud cítí rty smrti schladlé?

Ty, hrobů zajatec, buď jím zas v žití!
Já tebe vzkřísím dláta svého vzmachem,
hled v slunce věků ty, jenž snouben s prachem,
a procit' znovu hnět našeho bytí!

O trpký osud! bludnou žití dráhou
kam dospěl jsem! Ach, úděl můj mne děsí!
Jak zločinec zde v noci, v citů směsi
bdím sám se kloně nad mrtvolou nahou.

Kde jiný láskou zpitý v šeru rána
vlas hebký hladí, líbá rety svěží —
zde mrtvola jen před mým okem leží
snad hující, snad červem ohlódána.

Já nehybně jí údy v soulad skládám
ji otrokyní myšlenky své čině
a často hlavu mdlou na jejím klíně,
po nových tvarech pachtím se a bádám.

A přec i mně kdys kmitala se ve sny
tvář andělská s tak jemným lící tahem,
zrak touhou plál a neslychaným blahem,
a kypřelo tělo hrálo vděkem vesny.

Na zlaté půdě byzantské desky
mně kynula vstříc Madonna jak svatá;
ji spatřiti — a zahodím svá dláta,
jak před ní báh by zahodil své blesky.

Nuž ku práci! Juž metá živé blesky
zrak Kyklopa, má lampa nad mou hlavou.
Leč nadarmo! Zas vidím tu tvář smavou
na zlaté půdě byzantské desky.

(Pokračování.)

Illuse.

Novella Sofie Podlipské.

I.

Starý účetní Havlín v obchodě firmy Erazim Mutinský a syn poslal ještě staršího skladníka Veverku nahoru pro pána, aby trochu sešel. Pak obrátil se k mladé dívce, jež opodal stála, a řekl, ukazav na druhý konec dlouhého temného skladu: „Tam v písárně počkejte, slečinko, je-li libo, zatím co pánovi vaše nabídnutí přednesu.“

Co písárnou nazýval, byl výklenek u jednoho zamříženého širokého okna, které celou šířkou nestačilo, aby trochu jasně světla a lesku vpustilo. Výklenek v silné, jako pevnostní zdí byl prkenou zasklenou stěnou obklíčen.

Dívka tam odešla co možná pevně a odhodlaně, jakoby chtěla navždy již se obrnit proti drobným a hrubým šípům na bojišti o život.

Erazim Mutinský, jediný chef firmy, vešel.

Havlín stál za psacím stojánkem blízko dveří a přivítav pána lehkým pošnutím aksamitové čepičky, vyšíváné a jako ověšené vinným révím a plnými hrozny, ukázal na písárnu.

Mutinský podívav se viděl tam ženskou sklopenou hlavu.

Omamující rána projela mu celým tělem. Chvilí tak krátkou, žeby se nebylo dalo její trvání určit, myslil, že by to mohla být jeho žena.

Bylať dva roky mrtva. Ale posud chvěl se mu v srdci onen odpor proti skutečnosti, který zná každý truchlící, a jenž jej klamával na ulici, v zahradě, doma neb kdekoli, ve dne i v noci chvílemi, tak že myslil, jakoby ji viděl živoucí. Co noc zdávalo se mu ve snu, že není pravda, že Isabella zemřela, a ten sen i ve bdění prosluhával jeho vědomí klamnými pablesky.

Opřel se loktem o Havlínův stojánek. „Kdo je to?“ ptal se.

„Fijalovic Malvina; hlásí se o uprázdněné místo druhého účetního u nás.“

Ten luzný sen však ztraceného mládí
co chce v mé dílně, v této dračí slují,
kde fantomy jen mrtvých vzduchem plují,
kde v hymnu nadšení zni sykot hadí?

Let padesát již přešlo nad mou hlavou,
vlas zřídnuł mi a sněhem vous se leskne,
můj duch je trpký a mé srdce teskné —
nač lásky lék, když otráven jsem slávou?

Chci vyrvati a musím vytrhnouti
ze hloubi ňader tento přízrak smavý;
v hrud' vrazím si hřeb resignace žhavý
a k ideálu půjdu sám svou poutí!

Tak, mrtvolo! teď poslušna jsi byla.
Já křídla dám i dech ti, kterým dýší,
červ motýlem se vznesse k světla výši —
jde z tebe záře! Tys mne oslnila!

„Ubohá, otec jí zemřel a zanechal dluhy. To dítě musí pracovat. Nuže, přijměte ji. Proč mne k tomu voláte?“

„Kdyby to byl mužský, nevolal bych vás, pane Erazime, neb nerad vás namáhám. K čemu bych tu byl já?“

„A co mi na tom záleží, je-li to ženská? Myslíte-li, že svému úkolu vyhoví, je to vaše věc. Já se s ní nebudu stýkat.“

„Učitel mi jí vřele doporučuje, zná se prý v počtech dobře a je mírné povahy.“

„Tedy? Toť vás zajisté nebude pohoršovat, jako všickni ti mladí lidé, které jste po půl, po čtvrt roku vyháněl.“

„Ale přece — mladé děvče!“

„Pamatuji se, že byla u nás mladá hezká dívka ještě za mého otce zaměstnána. Každý měl ji rád. Mně byla nejlepší přítelkyní v mém zasmušilém dětství a plakal jsem pro ni jako pro první lásku, když od nás vystoupila. Každý toho želel, a nikdo mi tehdáž neřekl, proč nás opustila... Na tom nyní nezáleží, ale dokazuje, že dívka může v našem obchodě dobře pracovat.“

„Mluvíte o Antonii? Ale právě ta upomínka je mi trapná. Vystoupila odsud proto, že bych byl vystoupil já.“

„Tomu je as dvacet let, pane Havlíne.“

„Dvacet roků neb neděl, pro jisté upomínky je to stejné.“

„Máte pravdu. Nepřijmete Fijalovic Malvinu.S bohem.“

„Prosím, řekněte jí to sám. Já nemohu. Proto obtěžoval jsem vás.“

„Ukládáte mi nepříjemný úkol. Ale musí-li to být...“

Mutinský blížil se rychle, velkými kroky písárně. Malvina přišla mu vstříc, vidouc jej skrze skla. Havlín šoural se za ním v rozpacích s čepičkou brzo v ruce brzo na hlavě, což bylo vše jedno, neb vyšíváný věnec z vinného réví nedodával mu ani tak ani onak zmužilosti.

Malvina zblednouc dívala se s jednoho na druhého plna úzkosti. Vyčtla jim svoje zamítnutí z tváře. A Era-

zim zas vyčetl jí z ubohého obličejce, co tu chvíli trpí. Oba měli velký a často trapný dar znalosti písma tváře. Není to vlastně písmo, jsou to hieroglyfy měnicí se každým okamžikem a více v nich se hádá nežli čte. Erazim nemohl jinak než promluvit k ní vldně: „Slyším, že jste odhodlána k službě, slečno, že chcete v obchodě se pokusit. Nebude vás to namáhat?“

Malvina přemáhala se, aby rozumně a klidně vypadala. Zavrtěla jen hlavou a chystala se odpovědět. Tu Havlín se ozval stíraje si pot s uzardělého čela: „Vaše postavení je velmi trpké.“

„Mně se to nezdá,“ odpověděla Malvina s vděčným sladkým úsměvem. „Nabízím svou práci s radostí, a budu-li zamítnuta, půjdu dále hledat. To není tak zlé postavení, aby nebylo horšího.“

Havlín zamumlav něco nesrozumitelného potácel se do stínu obrovských regalíí.

„Ó, mně by těšilo, kdybych vám mohl učiniti po přání, jenom že...“ řekl Mutinský.

„Ukrutakem musil by být, kdo vám by ublížil,“ vytrhl jej hlubokým basem Havlín.

„Prosím, nedejte se však soucitem pohnouti k nějakému rozhodnutí,“ řekla Malvina, a líce jí zaplanuly jako v magickém osvětlení. „Jak byste k tomu přišel, abyste bral lidi do služby proto snad, byste je zapopátril.“

„Nejedná se o žádné zaopatření,“ zahrml ze svého temného pozadí Havlín. „Pan učitel dal vám skvěle vysvědčení, a já jsem přesvědčen, že budete lépe konati svou povinnost, než všickni ti hejskové, kteří mne div do hrobu nepřivedli.“

Malvina podívala se plna strachu na Mutinského, obávajíc se, že jediný on jí nepřeje.

Tento ohledl se s podivením na nedůsledného Havlína, který mu znamenání dával na jevo, aby mu neodporoval.

Mutinský pokrčiv ramenoma řekl: „Přijímáme vás, slečno, do našeho obchodu. Podmínky i povinnosti vám sdělí pan Havlín, na něž ve všem se bezpečím.“

Malvině přišlo to tak neočekávané, že znova se uzarděla a tenkrát jakoby ji polila ranní záře. Musila se přemáhati, aby neukázala dětskou radost. Havlín rozvázal, oznamoval jí jak a co a aby v pondělí přišla poprvé v osm hodin ráno. Malvina děkovala, přijímala každou zprávu a každé napomenutí radostně, odcházejíc poklonila se několikrát a mezi dveřmi tázala se ještě jasným hlasem: „Tedy v pondělí smím přijít? v osm hodin? Ó já bych mohla přijíti dříve.“

„Jak se sem těší!“ zvolal Havlín hodiv čepičku i s vinným révím na stůl. Pak zpamatovav se pošilhával v rozpacích na Mutinského očekávaje, že uslyší poznámku o jeho nedůslednosti, ale tento nezdál se na to mysliti.

Odvratív se od Havlína přecházel zdouhavě skledem, díval se snivě do jeho temných koutů a výklenků, na nakupení krabic, beden, soudků a skříní, z něhož vycházela zvláštní ostrá vůně, která jej pamatovala na jeho dětství. Díval se do otevřené pisárny a do oken, z nichž bylo vidět do vlhkého dvora naplněného sudy a bednami. Pamatoval, nač zde myslíval druhdy, jak co mladý hoch sobě představoval pouť veškerého zde nahromaděného zboží z jednoho dílu světa ve druhý, jak myslil na vlast té které rostliny, koření a kterékoli látky. Toužil odsud po cestách celým zeměkruhem

a zatím byl v duchu už všude napřed. Byl mladým tehdaž; mladým, to jest očekával všechno a těšil se na všechno. Byl mladým, to jest nedoufal jenom ve štěstí, ale přál si nehody a nebezpečí, a doufal v blaho v své neohroženosti. Byl mladým, to jest byl hrdinou. Byl mladým, to jest byl zastřen ranními červánky sladkých illusí. Ty záležely v tom, že celý svět zářil krásou, zvučel hudbou, že věřil, kterak život je bohatstvím, budoucnost štědrout dárkynti.

Erazimovo dětství bylo smutné. Otec jeho a matka nebyli spolu šťastni a nedovedli vyloučiti dítě ze svého neštěstí. Dílem si ho málo všímali, dílem mu svobody ani společnosti nedopřávali. Erazim býval mnoho sám. Byl tichý a zádušný, ale nevěděl o tom až nyní, když toho zpomínal. Pak vyrostl, byl mlád, a to byla doba tak krásná, že mu srdce bilo nepokojem a steskem, myslil-li nyní na ni.

„Ó ty illuse, ty illuse!“ zvolal trpce zastaviv se u okna daleko od Havlína.

Ty illuse! A kdo ví, není-li naše trpkost a naše nespokojenost větším klamem než ony illuse?

V oné době mladosti a illusí seznal Isabellu. Prvním pohledem na ni věděl, že je jejím zajatcem navždy. I na tu chvíli rozpomenul se, ale zdálo se mu to tak dávno, jakoby četl román z minulého půlstoletí tajemného obsahu co do vztahu k němu. Pak divil se, proč právě zde a právě nyní celá řada upomínek naň doráží. Čtěl dojíti k Havlínovi, jehož viděl co malou figurku dlouhou perspektivou kleuntého skladu, chtěl říci něco o Malvině a pak odejít, ale ten úmysl mu přešel rychle a matně jako krátké probuzení mezi spaním, jež se nedává přerovati.

Viděl sebe zas mladistvého, bláhového s ruměncem na lících, viděl to zlaté jitro, jež mu ohlašovalo krásu Isabellinu, když jel do Veležár na svatbu své sestřence. Isabella jí byla družičkou, on družbou. Celou cestou mezi květučím obilím a zelenými luhy myslil tehdaž na ni zvědavě, jak asi vypadá.

Přijeda na místo vešel do jizby hostiní naplněné. Nevěsta byla v náručí své matky a plakala kladouc si hlavu na její rámě. Strýcové, tety, bába a děd byli v nemluvném napjatí. Erazim vstoupiv roztrhal si v nesnázích rukavice; nevěděl, má-li být také pohnut. Začal se nudit. Závídel několika dětem, jež pošlapavše tetičkám šaty a strýcům lesklé boty, právě pro tyto činy jizbu opouštěly, vedeny jsouc rozumnou malou družkou, která jim navrhovala, aby trochu do zahrady se podívaly.

Erazim hleděl za hloučkem světlých hlaviček, jež ze dveří všecky najednou se draly. Otevřenými dveřmi bylo vidět do květučí zahrady. A tu vstoupila do těchže dveří mezi růžové ty děti ona... jak měl ji nazvat?

Bylať královnou, vílou, bohyní, andělem, madonnou. Viděl ji nyní zas před sebou v jasné podobě, štíhlou, bělouckou a s nádechem ruměnce, v růžovém obleku s perlemi na krku a v temných vlasech.

Ale jak jen přišel do toho všeho nyní? Snad tím, že prvé měl přelud, jakoby ona to byla v písárně? Či bylo něco v podobě Malviny, v jejím chování neb v její mluvě, co by na Isabellu pamatovalo? Ne, ne. Malvina a Isabella byly skoro protivami.

A přece vracel se k výjevu s Malvinou v myšlénkách a zapřádal se z něho v upomínky.

Eh, kdož pak kdy zachytí ty pavučinky, jež utkávali a zavěšují naše, snění brzo zde brzo tam.

Erazim tomu se vyřval a přišel k Havlínovi, jenž se dělal, jakoby byl do práce zabrán.

„Tedy jsme ji přijali,“ řekl Erazim. „Nebude vás to mrzet? Nevěděl jsem, že jste tak soucitný, tak měkký.“

Havlín se zarděl a sklopil hlavu.

„Myslím, že vás to již nyní mrzí,“ doléhal Erazim. „Ale sám jste tomu chtěl. Proč přišel jste za mnou? Já byl bych Fijalové řekl, že to místo není pro její sílu.“

„Když je to se mnou zlé,“ rozhorlil se Havlín. „Jsem slabý, nerozumný, nevyučení.“

„Ale k mladým účetníkům nebyl jste tak slabý.“

„Ah, právě to je to. Proč stvořil Bůh ženy? Jen abychom do smrti neměli pokoje, abychom svou povahu nikdy neustálili.“

„Vám ženy bezpochyby ublížily?“

„Nejméně desetkrát pomyslil jsem si: Havlíne, tenkrát dostal jsi za vyučenou, nezačíněj, nezkoušej nikdy více... Ale zas mi nedalo... Nemluvme o tom.“

To řka byl by se vlastně rád rozhovořil, ale kdež pak měl Erazim smyslu pro jeho obtíže. Vyslechl roztržitě poslední jeho slova a odešel.

II.

Za starožitným městem rozkládaly se sady po bývalých valech, nížily se k příkopům a pojily se k hájům a luhům okolní krajiny.

Erazim přešel jedním ze tří dvorů starého obchodního domu svého a vyšel tam zadními železnými vrátky, jež byla jako pro nějaký výpad udělaná.

Vycházel tamtudy rád v ruce s knihou, ve které nečetl. Vystoupil-li ze vrátek, stál na výši starého valu a krajina rozprostírala se před ním. Dnes byla zamžena a on zadíval se dlouho do ní.

Odtamtud sestoupil po uzounkých příkrých stupních, býlim polozarostlých, dolů mezi žlutnoucí podzimní houští. A zase zastavil se a hleděl dlouho do řídnoucího větví, skrze jehož vlnavé, ještě zelené, ale pouvadlé mřížoví velké žluté listy s vyšších stromů propadávaly. Na této cestě byly zachycovány a odpočívaly chvílemi na spodních zapletených větvích jakoby na stanicích své poslední pouťi ke hrobu. Lehce zašustivše šinuly se doleji, a dlouho někdy to trvalo, než některý list až na zem dopadl, neb podzimní vzduch byl tichý, nehnutý, a zdálo se, jakoby čekal jako svadlé listí, až samo se rozvine drama střídavého počasí.

Jako vzduch tak byl i duch osamělého pozorovatele přírody tichý a nehnutý. Co předešlé bouře zlomily a urvaly v jeho žití, na to díval se nyní tiše a nehnutě, kterak to dále jde a spadává neb se vyvíjí. Nespěchal na to a nebyl zvědav na budoucnost. Jeho smutek začal mu býti zádušným zaměstnáním. Byl by mohl nyní již o něm mluvit, jen že nebylo s kým.

Jindy vyhýbal se divoce každému, kdo by jej byl otázku poranil neb od něho očekával sdílnost; nyní myslil si takovou osobu a bezděčně s ní v duchu rozmlouval. Ale že by ji mohl hledat a najít ve skutečnosti,

ani ve snu mu nenapadlo. Vyšel si sem na svoje nejmilejší místo, aby mohl v upomínkách znova probíhat minulostí obsahem přeplněnou, tak že ani prázdna přítomnost mu nestačila na bohatství upomínek.

Vrátil se k prvnímu setkání svému s Isabellou, jež v minulosti se mu jevilo jako vzdušný obraz v ranní záři stopený. Cítil ještě svěžest toho okamžení, když k ní přistoupil, s ní se seznámil a svoje rámě jí nabídl. Cítil její drahou ruku na ně lehce vloženou a blaho nesmírné, které ho projelo. Šeptali spolu ve shromáždění tom vážném a mluvili samé dětinství. Ona zasmála se tím zlatým, nezapomenutelným smíchem, za něž mu nebylo náhrady na celém světě, veškerou harmonií zvuků. Zasmála se, ale držela si vějíř před tváří milou, smíchem rozkvětlou, a on šměl se dívat za vějíř na ni, jakou ostatní ji neviděli. Smál se také tiše a tajemně. Ale co v tom smíchu všecko bylo; nedalo se to říci, ale ještě to žilo tak plně, tak jasně.

A vše bylo to tam, ne smrtí, ale ještě před smrtí v hoři, jenž se smrtí závodil co do hrůzy.

Po svatbě, při kterémžto obradě pořad a pořad její ruku choval, držel, opatroval a kochal, byl ples. Isabella poprvé byla na svatbě, poprvé tančila jinde než doma po dlouhé chodbě se svými přítelkyněmi. Řekla mu, kterak dva měsíce na tuto svatbu se těšila a jak zvědava byla na svého družbu.

Erazim ptal se jí: „A jak se vám nyní zdá ten družba?“

Zasmála se. Zas upomínka na ten zlatý, nenahraditelný smích. Neřekla mu ani tak ani onak, co o něm si myslí. Ale on doufal všecko a nemohl jinak. Tázal se jí mezi jiným, proč si vzala perle v tento den, perle že znamenají slze. Ona na to, že nikdy nepláče, protože nosí perle na místo slzí. Nyní viděl v duchu proudy perli, památky slzí, které jí viděl prolévatí.

Na svatební ples přišel mladý hrabě. Tančil jen jednou a s jedinou dívkou, s Isabellou. Erazim tehdaž toho nebdal. Nyní, v bláhovém snění ptal se, zda ve chvíli té sympathické perly na krku a ve vlasech Isabelliných se nezachvěly. Erazimův podzimní klid duše začínal se kolísati.

Kroky jej vytrhly z dumání. Chrstily lehce v písku, blížily se. Něco zašustilo. Kdyby to tak byla ona! Byla to jen Malvina, jež tudy domů šla. Erazim mohl jí snadno nadejít svými vrátky. Ona musila obejít celou ulici a po obstarání nějakých záležitostí sešla se tu se svým nynějším pánem.

Pozdravili se němě, on sotva se ohledl. Díval se na velký habrový žlutý list. Ten zašustiv padal zvolna. Malvina podívala se na též list, a on doprovázen dvojím jejich pohledem položil se tiše v album země.

Malvina šla dále. V její hlavě byly samé počty. Účtovala svůj slíbený plat s potřebami domácimi a se všemi povinnostmi a nechtělo jí to souhlasit. Vzdychla a zpomněla nevědouc proč na žlutý habrový padající list.

Erazim vyrušen jsá z upomínky na perle a slze vybral si jiný list z knihy upomínek. Držel v duchu Isabellu při tanci v náručí, cítil vlnění jejího sladkého dechu a dýchal vůni svěžích růží, jež měla ve vlasech. Ty ráže byly tu ještě sežloutlé a svadlé v ebenové skřince.

Smrt Evy.

Fantasie Julia Zeyera.

Bledla luna, zmizela ve mších za úsvitu, nebylo již hvězd a na východě nerděl se ještě v spanilosti mladý den; bludičky shasínaly na močálech a noční ptactvo hledalo temný úkryt; černá jeho křídla míhala se šerem a tajemný jeho hlas zněl jako lkání duchův. Tu zavířily hvozdy jako víchrem a hory zachvěly se jako strachem. Na šedém obzoru zjevil se velký anděl. Byl temný jako azur noci, hvězdotkaný. S výšin nadslunečních ponořil se do mhy ranní, jak obrovský orel z mraků a blesků kroužil vzduchem a noha jeho zavádila hromem o temno ledu krytého horstva. Tam stanul, a vítr zaburácel dolů v lesy, kde stromy v úzkosti mohutnými kořeny nader matky země se chytaly, by neodvál je dechem zuřivým, a bystřice své chladné vody dvojnásobnou silou hnaly přes skaliska, přes balvany, a rmut a péna, písek lítaly na břehy z divokého víru řvoucích vod. Pak bylo ticho, mrtvo. A anděl zíral. Oko jeho bylo smutné, tvář bledá a hrozná, ruka jeho třímala meč plamenný jak zelenavý meteor. A anděl zíral. V páře úsvitu se zelenaly bujné lučiny a nivy květnaté a bílá stáda bravu tam těžkým krokem bloudila a tábory četných stanů tam klidně ležely na strání a po břehu řeky stříbrné. Anděl odvrátil se a zasmušilý jeho zrak ponořil se v nahé skály. Tam, vysoko nad nivou zelenou, nad lesem květučím bylo úzké, smutné údolí; v údolí mohyla z šedých balvanů, a na mohylu padal černý stín osiřelého stromu... Tam obrátil anděl krok svůj pádný, žulový. Pod nohou jeho duněla země; kdekoli kráčel, věsil se ostrý jeho dech na stromy co démantové jíní, zelené trávy hasla před paprskem temným, šlehačím z noci jeho oka, a kalichy květin se zavíraly... Stál nyní vedle mohly a klonil se do prachu, neb v černém stínu stromu seděla žena. Seděla bez pohnutí. Temné její oko plálo jako slunce pod bílými brvami, sníl jejího vlasu halil ji jako oblak, tvář její bledá, plná vzrsek byla velebná a snívá, jako moře v tiché mohutnosti své. Podpírala hlavu svou o ruku a zírala do prázdna, dumala a snila... A anděl sklonil se a smutná ústa jeho promluvila: „Zdrávas velebná! Zdrávas ty matko všech živých!“ A anděl položil svůj meč k nohou matky lidstva.

„Kdo jsi, duchu?“ tázala se Eva, a anděl odvětil: „Já žnu, co dozrálo na břehu časův; žna seju setbu věčnosti; jsem stínem toho, který tvoří, jsem jeho tajemstvím a zákonem jeho vůle.“

„Tys anděl smrti,“ ústa její klidně šeptala; „já tušila tak. Ó, vždyť viděla jsem tvář tvou bledou, když Adam usínal, a plamen tvého meče míhal se před hasnoucím mým zrakem, když země pila krev mého Abela. Můj Abel! Ó můj Abel!“

Hlava její klesla v dlaně a Eva zaštkala, pak zvedla bledou tvář a bolným hlasem volala: „Proč odložils svůj meč? Tys přišel pro mne. Napráhni zbraň svou; hle, nechvěje se moje srdce, neb rány krutější již snášelo a žije.“

Dí anděl v odpověď: „Ty velebná, ty nezrozená, ty v ráji stvořená, klaním se před tebou! Hle, dlouhé utrpení tvoje jesti tránem, na kterém sedíš v majestátě nesmírného svého bolu. Ó matko života, nikdy nedotkne se hrot mého meče posvátného těla tvého! Ty v strachu nezachvěješ se pod ledovým polibkem mých úst! Oko tvoje,

které vidělo slávu ráje, a které strnulo, když nevinná krev Abela se proudem linula ze sladkého jeho těla, to oko se neobráti v sloup pod děsným zíráním mých zhoubných zřetelnic! Ó luno posvátné, z kterého temení mohutný lidstva proud, tys tajemstvím tak velkým jako já, tys prahem světa, já jeho propastí. Jsmeť sobě rovni velebností svých úkolů, jsme ty dva sloupy, na kterých vesmír spočívá, ty ale jsi větší mne: ty miluješ a trpíš! Hle, veškerenstvo se chvěje před šumem mých křídél, já ale kloním šíji svou před tebou, rodiťelko!“

„Ó duchu, mluv,“ tázala se smutně Eva, „kdo tedy odejme těžké břímě žití s unavených beder mých?“

A anděl na to: „Sám hospodin. Já k němu odnesu tě; jak ty někdy děti svoje, tak přivinu tě k prsoum svým a pohroužím se s tebou v dálnou modrou výš, kde krouží slunci bez počtu a kde se světy rodí z lúna věčnosti, kde světy zmírají a znova mládnou, kde sláva boží plane v nekořennosti. A proto přišel jsem. Ó rei, chceš odejít?“

A Eva smutně hlavou zatřásla.

„Jak?“ volal anděl, „ta hronďa vábí tě, kterou jsi slzou svojí smáčela po celý věk? Ta země vábí tě, kde v bídě žila jsi? ta země, na které ani Adam nekráčí již ani Abel tvůj?“

„Ó duchu velebný,“ volala slzic Eva, „však Kain, můj syn, můj prvorozený, ten posud tímto světem bloudí, a každý krok nešťastné jeho nohy bodne srdce moje v útrokách. Kaine! Kaine! Já odehnala tě od tváří své, já tobě klnula v hořkosti své duše, a nenalezu klidu, dokud klid nevešel v duši tvou!“

„Ženo! on prolil krev tvého Abela!“ volal anděl a přísné jeho oko bylo temné jako bouř.

„Duchu,“ odvětila žena, „já porodila jej v bolesti!“ A úsměv sladký jako slunka svit zazařil poroseným jejím zrakem.

„Ty klnulas mu, ženo!“ volal anděl.

„A přec jej miluji!“ zněla odpověď.

Tu zmizela mha ranní a modrá nebesa zazařila mladým světlem. Květučím lesem pronikaly dlouhé paprsky a skály rděly se nacheť novorozeného jitra. A aj! na pokraji lesa stál jinoch krásy oslnující. Nahé tělo jeho skvělo se bělostí mramoru, vlas temný jako noc vlál větrem, zrak jeho jasný silal modré pablesky, na nohou a na rukou zářily mu zlaté kruhy; pozdvíhoval harfu nad hlavou a jemné jeho prsty vyluzovaly sladké zvuky ze strun čarovných, které lahodně se vonným vzduchem jitra chvěly. Jak slunko máje spanilý byl jinoch stojící tak ve stínu na lemu vánkem rozchvělého lesa...

„Jaký to sladký zvuk? Proč srdce moje tluče radostně?“ tázala se Eva a slonila si rukou sesláblý svůj zrak.

„Tot posel smíru!“ volal smrti anděl, a zmizel jako pára letních dnů, jež vystupuje z temných lesů, hor a větrem hnána se zdá živým zjevem býti, až rozplyne se v slunném modru nebes... A jinoch přišel blíž a oněměly zvuky jeho strun, a harfa padla k zemi a vztáhl ruce k Evě...

„Kdo kráčí sem z potomků Adamových?“ tázala se Eva a velebná její tvář zazařila úsměvem. A jinoch klekl před ní. „Pramáti!“ volal, „Evo! Evo! Tak viděl jsem

tě ve snách, tak zdálas se mně, když bdě jsem dumal o tobě na břehu řek neb v lesa šelestu, kam rád se utíkám z hluku města obydlého potomky tvého Kaina!“

Eva zachvěla se jak strom mohutný, vyrostlý na skále, v které oheň zuří skrytý, když v země útrokách duní hrom zkázu hrozící. Ruce její se povlovně do výše zvedaly jak ku modlitbě nebo kletbě.

„Ty nevtáš mne, pramáti mého otce? Tak neviděl jsem tě ve snách svých. Tam bylo oko tvoje slzou zrosené a ústa tvoje šeptala jméno Kainovo!“

A Eva vykřikla, že lesy zachvěly se, a otevřela náruč svoji jinochu.

„Můj Kain, můj Kain!“ odpovídala ozvěna třesoucím se hlasem a ledokryté vrcholky hor zahučely „Kain!“

A Eva celovala hvězdy jeho oka a růže svěžích úst.

„Tvůj zrak je lahodný a pokorný jako zrak Abela a čelo tvoje hrdé jako čelo Kaina!“ šeptala Eva jinochu, a on objímal její kolena a nořil zrak svůj v planoucí její oko a ohlížel se kol a kol.

„Jak smutno zde, pramáti, v těchto skalách,“ pravil jinoch, „a přec jak volno mi na blízku tebe. Jak mocně srdce tvoje v prsou buší a jak jsi velebná. Ó rei, kde jsou ti, kteří tobě slouží?“

„Jsemť sama jediná; já odešla a nikdo neodvází se rušití můj klid. Pod balvany toho hrobu spí Adam. Již deset jar vystouplo z údolí sem do hor, co zde sedím, již deset jar rozkvěto v temných lesích, co nespátřilo oko moje tvář nikoho z mého potomstva. Zde čekám na svou smrt. Když slunce vyjde z nočních chmur, tu spadne denně zralý plod mi s větví toho stromu k pokrmu a rosa jeho ovláží můj ret. A na vrcholku stromu sedává malý ptáček, ten pje mi a budí naděj v nadrech, že dočkám se té zprávy kýžené o Kainu svém a pak že usnu v blahý, dlouhý sen. Ó mluv, ty sladké dítě, jak ti říkají?“

„Jubal jest moje jméno,“ pravil jinoch; „můj otec Lamech sluje a Zilla moje matka.“

„Jubale můj, co blyští se jak slunce na rukou tvých a nohou zářících?“

„Tot zlato, pramáti,“ odvětil Jubal.

„Zlato? Co je zlato?“ tázala se človecenstva matka s podívem.

A Jubal na to: „Snad světlem umrzlým na věky v ledových země útrokách; v kraji Hevilah nalezá se, kde roste kámen onychin. Můj bratr Tubal Kain to zlato ohněm trýzní a ono poslušně pak běře tvar na se dle jeho libosti. Můj bratr zná každého kovu skryté tajemství, on kuje rudou měď a pevné železo. Ó Evo, matko, kdybys viděla, jak spanilá jest moje sestra Noéma, když náramky a květy zlatoskvoucí jí ruce zdobí a tmavý vlas! Noéma bílá jest jak padlý sníl a zná roucha tkát tak pestrá jako duha a přísti závoje jak mlhy průhledné. Noéma svítí stínem lesa jako hvězda, jak palma jesti ztepilá a úsměv její deští paprsky... Pramáti moje Evo, pověz přec, proč chvěje srdce moje se při pouhé zpomínce? Jaké to kouzlo přece krásy žen?“

„Sám hospodin jest lásky stvořitelem,“ pravila Eva se snívým pohledem. „On tělo moje zrobil z těla muže a prsa jeho zacelil mou pleť, a proto hledá bytost ženy bytost, z které byla pošla, a muž zas teskní po té, která částí jeho jest. Krása pak jest paprskem úsměvu hospodina, který utkvěl na nás, když vyšli jsme z tvářích rukou jeho a když byl spokojen s prací svou za plesání zástupů andělův.“

Jinoch hleděl snívě k blankytu a prsty jeho zasáhly do strun harfy a ústa jeho šeptala: „Jak večernice ztmělým nebem, jak bílá luna nocí azurnou, tak září Noéma nad veškerými ženami pokolení Kaina!“

„Jaký to zvuk, můj Jubale?“ tázala se Eva. „Je sladký, jako ptačí zpěv v květučích keřích ráje. Co třímáš v ruce a odkud ten div?“

A Jubal na to lahodným šveholem: „Pramáti drahá, viz ty ruce zde, ty urobily tento stánek souladu a hvězdné zraky krásné Noemy, ty byly toho divu původci. Slyš o tom zvěst, o ženo Adamova, naslouchej slovům mým, pramáti, neb povím ti, jak hudba zrozena... Za městem daleko a řeky blíž na kraji lesů černých mohutná se klene sluj, tam ve dne v noci rudý plamen září a pestré jiskry přší do stínu, neb dme ten oheň Tubal Kain, můj bratr, a jako hromu dálné dunění zuř ve dne v noci ryk kladiv jeho bušících, a sluj se leskne zlatem, mědí, stříbrem, železem, a podiv budí vše, co ruka jeho kuje čarým uměním. Můj otec Lamech bratra mého miluje a drsným slovem mnohé mi činil výčitky, že neumělá ruka moje, prý, a nejasný můj duch. Neb věz, od mládí prvních zlatých dnů já miloval jen sny a neurčitě touhy, já bloudil po lesích, pustinách a naslouchal, jak šumí stromové, a sytil duši zpěvem slaviků a hledal luny usmívavou tvář a hvězdného nebe divukrásný trpyt v lesklém zrcadle dřímajících jezer a v hlučném toku valících se řek; a přinutil-li mne někdy otec Lamech, bych v sluji bratra svého dlel a svědkem byl podivné jeho dovednosti, tu zíral jsem rudým ohněm ven do kraje a sníl, nedbaje jeho umění, o moři dmoucím se, měsíce čaromoci, o modrém horstvu stínuplném, kde odpočívají bílá oblaka, unavena poutí nekonečnou, neb o nivách šerých ranní mhou, kde bublá potok v skalách zrozený a spěchající v doí temnými lesy, plnými květů barev pestých a zpěvu ptáků rozmilých... Tak žil tvůj Jubal, matko Kainova; on v srdci nosil boží celý svět, co ctil však, to slovem odít nedovedl a nepovšimnut bloudil životem. Tu stalo se, že sestra moje Noéma utkala roucho brunatné; lem jeho zdobil rej zlatých hvězd, na prsou slunce plálo a v řasách pestřily se lučín květiny a každá dýchala zvláštní vůni svon. A Lamech pravil: „Darem buď to roucho bratru tvému, kterého zvolíš pro pouť životem! Tři dni dám lhtu tobě a pak vol.“ Ta slova slyšel Tubal Kain, a v noci jediné zhotovil zlaté vřeteno a kouzlo mocné vkl v trpytný nástroj ten: cokoli ním se předlo, zlatá byla nit. A ráno seděla má sestra Noéma na stromě shrbeném, který se klene přes potok, v zeleném jeho loubí jak bílá holubice seděla a zpívala jak skřivan jásavý a předla, předla, a zlaté nitě její míhaly se vzduchem jako paprsky, a vítr odnášel je do křovin, a vděčně zářil sladký její zrak na bratra Tubal Kaina... A prsa moje ta se svírala v bolu palčivém a sbíral zoufale jsem zlaté její nitě v křoví zeleném; já úsměv její jemu ponechal a celoval tu nit, které se byla dotkla ruka její sněhobílá, a prchl jsem a bloudil celý den a celou noc...

Tu octnul jsem se v poušti divoké, tam trávy nebylo ni byliny, však prostřed písčin neúrodných čněl strom vysoký a naplňoval vůni nebeskou tu široou poušť. Já nikdy neviděl stromů podobných! Jak hvězda svítal nocí každý list a květy jeho jako červánky; z těch kapal v písek vonný med a šelest listů zněl jak duchův hlas... Já sedl pod strom, a srdcem mým táhly písně tajemné; já sníl o ráji, o andělech, o tobě, pramáti, a slze moje

slastně skrápaly! Pak ulomil jsem dvojněť květnatou, svorně z jednoho suku vyrostlou, a zadumán napjal jsem zlaté nitě na ní, které spřádla smavá Noéma — a hle, mé prsty jako nadchnuté pak sladký soulad ze strun budily a zpěv můj zněl jak klokot slavičí, co ohlas jich z rozkochaných prsou! Já spěl do města, a plačice mne ženy slyšely a děti po mně ručky vztahovaly, a mužů zrak se zadumal, a Noéma odhodila zlaté vřeteno a položila vlnadnou hlavu na srdce moje blažené a podala mně roucho brunátné a s tváří zardělou mi šeptala: „Hle, sva- tební můj dar!“

S úsměvem jemu Eva dí: „A přece odešel, můj Ju- bale, a Noému zanechals? Ta sedí nyní snad na stromu shrbeném a roní slze jasné jako rosa do zpěných vlnu potoka?“

A Jubal odpoví: „Noéma sama odeslala mne. Já pověděl jí sen svůj o tobě, ó Evo, ten sen, ježž snil jsem pod stromem divuploďným. Já slyšel tenký hlas, jenž mluvil z jeho pně; ten velel mi, bych uplet' z vouných květů stromu věnec a tobě podal, máti velebu.“

A jinoch zatřás' vlnadnou hlavou, a černé vlny jeho vlasu řinuly mu na tvář a obnažily velký věnec z květů červánkových, které jak husté závoje před vedrem slunce byly chránily. A Eva vztáhla ruce po nich, a oko její zablesklo se a tvář se vyjasnila jako mládím a celovala vonný květů věnek.

„Ó Jubale můj, tobě dík a hospodinu chvála!“ zvolala žena hlasem třesoucím. „Já poznávám ty květy, znám ten strom, a brímě žití se mne valí se jak skála šedá s beder hor. Můj Jubale, já sama strom ten v poušti štípila... Když cherub hnal nás z ráje našeho, tu ulomila ruka moje zoufalá útlou ratolest se stromu onoho, ku kterému se nejslastnější moje upomínka poutala; ten strom byl srdci mému ráje ráj. Pod stromem tím stála jsem, když těžká pouta nemoty a slepoty se mne byla spadla, když bůh mne probudil ze spánku nutné hmoty a srdce poprvé zatlonklo teplotou, když cítila jsem tvůrčí jeho dech mou krví chvět se jako vánek lesem, když cítila jsem první myšlenku se kmitat mozem jako jiskru tmou! Tu zřela jsem listím stromu onoho tu věčnou modrou nebes bání a mléčnou cestu jasných andělů! A sklopila jsem udivený zrak — a a! v stínu stromu ležel Adam spící v nahé krásy velebnosti, a srdce moje jako druhým pohledem se zastavilo v slasti... pak ale spadl stromu zralý plod na vlnadnou jeho hlavu a on se probudil, a oko jeho na mne svítilo, já vykřikla a klesla v náruč jeho a zapomněla na ráj a andělů zástupy!“

A vlhké oko matky života se odvrátilo od jinocha a spočívalo dlouho na šedých balvanec, pod kterými v prach se vracelo, co z prachu vyšlo...

„Když cherub hnal nás z ráje našeho,“ po dlouhém dumání dále Eva mluvila, „tu ulomila jsem útlou ratolest s onoho stromu a smáčela ji slzou svou na bludné pouti svého vyhnání, a když již vadnout počala, tu zasadila jsem ji ve vlahý písek pusté krajiny a ústa moje pravila modlitbou: „Vzrůstěj byline, dorůstěj v mohutný strom, nechť nebes vláha tebe potěší a rosa jasná v písku pouště; tak osamělá jsi jak Eva neblahá! Nechť mladé květy těší někdy stáří tvoje, jak děti moje mi budou útěchou! O nadejde-li kdy okamžik, kde muk mých konec bude, pak ať si opět užřím květů tvých, ó bejlí!“ Tak mlu-

vila jsem tenkrát, a nyní rei, můj Jubale, sladké moje dítě, a ci, přišel již ten okamžik a jsi ty poslem zvěsti blažené, že odejít již mohu — že dotrpěl můj Kain?“

A jinoch stulil se k nádrům Evy a šeptal se slzou: „Ano, ano, dotrpěl tvůj Kain!“

Eva vstala, vysoká jak palma stála pod skalou a ruce její k nebesům se zdvihly, a jako požár zraky její plály a mohutný její hlas hřměl jako bouře v horách: „Kaine! Kaine! Kaine! Já klnula ti jednou, ale srdce moje žehná ti; ó zjev se mi, nechť jednou ještě vidím dávno nevidanou tvoji tvář! Ó propasti, jež zeješ jako noc, ó země, máti moje, z které jsem povstala, ó nebes modrá klenbo, která boha skrýváš, slyšte mne! Vydejte jeho stín, kdekoli dle! Při trýzni své, při lásce materské vás zaklínám, při jméne hospodinově!“

Tu zavál vítr tajemným hukotem a nad propastí se vznášel bledý stín...

„Ty nekneš mi více, matko má? Hle, zmizelot znamení s čela mi, které tam vtláčil hospodin!“ tak mluvil vánkem Kainův přízrak.

„Ó mluv, můj Kaine, můj prvorozený, kde dlíš?“ volala Eva.

„Netaž se, tot tajemství hospodinovo!“ zašeptal stín a zmizel.

K Jubalu obrátila Eva svůj slabý obličej: „Ó mluv, můj vnuku, mluv, jak zemřel Kain?“

A zvěst tu podal Jubal pramáti: „Po slunce rudém západu velel Lamech otec můj, by Tubal Kain jej vedl v černý hvozď, neb chtělo se mu lovit divou zvěř. Však zvěře nebylo a marně hledali. Již strojili se k návratu, tu zaselesti hustý jeden keř, jenž mohutně se pnul až ku koruně stromu a tmavý byl jak noc a stínem jeho hrozné oči svítily. „Hle, otče, třesoucím se hlasem šeptá Tubal Kain, tam v houští zvěř se skrývá divoká, mne hrůza objímá, ó rychle střel!“ A podá otei luk a šíp, ježž sám byl kul s hrotem blýskavým. A Lamech střelil tam, kde oči zvěře svítí divoce... Tu vyjde luna jasná na nebi a světlo její vniká v hvozď stín a Tubal Kain rozhrne křoviny, neb slyšel vzdech a těžký pád, a v svitu luny vidí bledou tvář, tvář Kainovu, a v čele vězí ostrý jeho šíp a krve proud se line v bílý vlas!“...

„Měj dík za tvoji zvěst,“ mu Eva dí. „Ty slunce jasné s bohem buď, ty modré nebe svít na děti mé, ty země dobrá, ty jim matkou buď, neb odcházím... Jubale jdi, a pěvče šťastným buď, já žehnám ti a vám... Zde vezmi věnec rajských květů těch a vplet jej v tmavé vlasy Noémy a řekni jí, že Eva libala ty květy, že Eva žehná jí. Buď šťasten, Jubale!“

A kynula mu rukou laskavě, a Jubal šel, šel krokem váhavým. A než se v lemy lesu ponořil, obrátil tvář, by jednou ještě zřel pramáti drahý obličej; tu zachvěl se, neb před ní tam stál mrak, tak tmavý jako noc... však ona klidná byla hledíc na mrak ten s úsměvem. A Jubal šel a stoupal s hory v dol, a zlaté zvuky jeho harfy zněly lesem mlčícím a mísily se v sladký šelest stromů. A stoupal dále s hor a přišel ku řece, která svůj hluchý proud širou plání valila. Tu zašuměly větry ve výši a šelest hromový perutí obrovských zatřásl tichým vzduchem a země zalkala a stromy úpěly. Tu polekaně zdvihl Jubal oči k nebesům — a hle: anděl smrti vznášel se ku slunci a v náručí mu Eva ležela...

Rodina pana kontrolora.

Genre od Fr. Heritesa.

I.

„Ještě dnes vidím zcela živě před sebou ten obraz a lituji, že nejsem malířem, abych nakresliti jej mohl v celé jeho pestrosti.“

Jednoho odpoledne zastavil v Z... před domem, v němž jsem bydlel, velký, těžký vůz, přikrytý špinavou plachtou. Koně odfrkovali námahavě a dech valící se jim z nozder plným proudem srážel se v hustou páru, ztrácející se ve vzduchu v řídnoucích kotoučích. Bylo už pozdě v zimě a ulice klidného Z... pokryty byly vysokou vrstvou sněhu.

Vozka vylezl z košatiny, oklepal sníš s ohromných bačkor, podobných korábům chystajícím se odplouti po sněžném moři, mnul si chvilí zkrehlé ruce, hodil starou bezbarvou deku na hubenou černou kobylu, svlékl roztrhaný plášť a ozdobil jim strakatého náručího, poklepal přátelsky oba unavené tvory a pak pomalu pozdvihoval plachtu na voze.

„Pomozte těm capartům dolů, Matěji,“ ozval se pronikavý hlas z nejdálší hloubky cestujícího domu, a Matěj zabručev něco pozdvihl pádné ruce.

Hop! — hop! — Ještě třikrát, a ve sněhu stálo pět postavíček zahalených v spoustu pláště, šátků a kožesin. Učinil jsem maně rukoma pohyb, jako bych se chystal zahrát na varhany pobožnou píseň k oslavě Hospodina.

Pět děvčat stálo tu těsně vedle sebe — jako pišfalky toho velebného nástroje, které na mé tempo daly se do křiku: „Už jsme doma! už jsme doma!“ vždy vyšším tónem a vyšším. Radostně cupaly malýma nožkami.

Teď vypadl z lůna košatiny balík — druhý — třetí — vysypal se červený polštář na bílou, sněhovou podušku — vylezlo mladé děvče chatrněji oděné, zimou celé zkrhlé, služka nejspíše.

„Stázičko, vezmi tady ještě deštník a hodiny a pánův cylindr,“ ozvalo se zas z nitra košatiny, a na ubohou Stázičku naloženo plno těch nejrůznějších věcí, že sotva dýchala pod těžkým břemenem.

Konečně objevila se z pod plachty vysoká postava.

„Pozor, Matěji, ať nepadnu — Ježíš Marja!“

„Nu tak!“

Matěj se zatřásl jako strom, když naň padne větrem z kořen vyvrácený soudruh.

„Nu vida!“ zabručel, když byl tělo své zase přivedl do rovnováhy.

„Šťastně jsme na místě,“ vzdychla si panička a odhrnula závoj, složíc jej na zad na černý zamastěný čepec, kterému překrásně slušel.

„Kamilla!“ zvolal jsem a rychle sběhl jsem se schodů.

„Kde pak jste se tu vzala, Kamillo! — Pardon! — milostpaní chtěl jsem říci. Odpusťte!“ mluvil jsem v jednom proudu, těžce oddychuje.

„Ah, pan B.!“ vykřikla panička překvapená. „K čemu odpouštět, prosím vás — Tak! to by bylo! — Staří známí.“ Usmívala se podávajíc mi ruku, kterou zbavila právě veliké kožené rukavice.

„To jsem nevěděl, že paní kontrolorka Podkovová jste vy; nevěděl jsem ani, že jste vdaná —“

„Tak! abych nebyla vdaná! Vy byste tomu dal, pane B. Vdaná jsem — vdaná už na dvacátý rok —“

„Inu, ten čas utíká!“ vzdychl jsem. Nevím, jestli ten povzdech platil milostpaní anebo mně samému.

„Utíká, ovšem utíká. Kde pak jsou ty časy, kdy jsme spolu v S. tancovali! — Ale kde pak je můj muž? — Není tu, není — ne, to je člověk ten Podkova!“

Milostpaní točila se na všechny strany, přičemž cípy jejího pláště poletovaly ve vzduchu, což se vyjímalo trochu komicky.

„Není tu, není! — Vidíte, pane B., takového mám muže! Přijede sem o čtrnáct dní dříve a teď ani neuvítá svou ženu. Tak mne tady nechá v cizině samotnou, opuštěnou —“

Milostpaní mluvila takovým tónem, že hrozilo opravdové nebezpečí, aby skryté prameny jejích slzí nerozvodnily se v divokou řeku a nezaplavily její tváře.

„A ty tady stojíš jako sloup. Prosím tě, Stázo, jestli pak z tebe něco vycepuju! Už dvě léta tě mám u sebe a zacházím s tebou —“

Stázička neměla za nutné vyslechnouti konec této spasitelné řeči a batolila se se svými zavazadly do průjezdu.

„I vy tu také musíte se brodit ve sněhu,“ obrátila se milostpaní k malým v pláště zahaleným postavíčkám. „Ty bysi se mohla stydět, Hano! — To jest má nejstarší — Hanička — na šestnáctý rok,“ obrátila se ke mně, „a zde Anežka, Kamilla, Emilka, a — kde pak je Paula, ten kulhavý diblík? — Paulo!“

Nejmladší z dcerušek přiblížila se zatím ke koním. Chvilí stála v uctivé ještě vzdálenosti, když ale přesvědčila se, že udýchaným ořům ani nenapadá nějakými zvláštními gymnastickými pokusy dáti na jevo bujarost a sílu, osmělila se pohláditi strakatého náručího a obdivovala se bílým krajčkám z jinovatky, vroubicím kol do kolia jeho dosti pochybný aksamit.

„Vy už jste tady? Nečekal jsem vás tak brzo! Vždyť ještě ani nejsou čtyry hodiny. To jste jel dobře, Matěji,“ ozvalo se za vozem trochu nejistým hlasem.

Vystoupil pan kontrolor v krátkém, huňatém zimníku. Vyndav dýmku z úst blížil se k své drahé polovici šponle ústa k radostnému políbení.

„Vítám tě, Kamillo!“

Paní kontrolorová honem zaměstnávala se na voze zbytečným rovnáním otepy slámy.

„Muži,“ obrátila se po chvíli.

Pan Podkova svěsil hlavu, trpělivě čekaje, až bouře snese se na ni.

„Muži, ty nemáš kusa svědomí! Necháš nás tu dvě hodiny —“

„Ale to není možné, drahoušku — dvě hodiny!“

„Necháš nás tu stát ve mrazu a sněhu,“ pokračovala paní kontrolorová důrazněji, „sám hově si zatím hezky v teple u piva.“

„Můj bože, vždyť jsem si vyšel jen na skleničku.“

„Prosím tě, muži — raději ani nemluví! — Vezmi alespoň ty záby nahoru — Paulino! Poslechněš-li pak okamžitě? Mám si udělat metlu tady z košatiny?“

Paulina pohládila ještě strakatého náručího a zachytila se pak tatínkova šosu. Ostatní čtyry následovaly jejího příkladu, a dobrý pan kontrolor vedl celou výpravu po schodech nahoru.

Pomáhal jsem paní kontrolorové sundavat s vozu vaky a škatule; Stázička odnášela vše do bytu.

Konečně: „S bohem, Matěji! — a pozdravujte paní domácí a paní hostinskou — a ty vzorky že pošlu co nejdříve. — Mnoho štěstí!“

Matěj pomalu se uvelebil v košatině odjížděl na nocleh.

Poroučel jsem se také. —

Za chvíli přijel druhý vůz, plný nábytku. Po domě bylo hluku a šramotu a vše překřikoval hlas paní Podkovové.

Pan Podkova ani se neozval; nebyl bych věděl, že je přítomen, kdyby jeho drahá polovice nebyla v neurčitých přestávkách pronikavě volala: „Podkovo! — Pomoz postavit tu almaru! — Ale, můj bože, muži, ty jsi nešika! — Tu dýmku bys mohl také vyndat z úst! — Podkovo!“ atd.

Zatím se úplně setmělo. Sníh poletoval v hustých kotoučích a ukládal se líně na šindelové střechy nízkých domků, v kterých klidní obyvatelé Z... ští chystali se k spánku. —

Dům, v kterém jsem bydlel, byl jedním z nejvyšších a nejmodernějších celého města; měl jsem dva pokoje v prvním poschodí, a moje ložnice oddělena byla od sousedního bytu tenkou zdí, tak že slyšeti bylo každé trochu hlasitější zde promluvené slovo. Byt tento stál delší čas prázdný, až před čtrnácti dny najal jej pan Podkova, nově ustanovený kontrolor při Z... ském berním úřadě.

Stál jsem chvíli u okna, na němž kreslil mráz své divoce fantastické arabesky, pak jsem vzal knihu do ruky a usedl jsem ke kamaňám.

V domě bylo zatím ticho; ze sousedního bytu ozýval se jen chrapot. Ubohá rodina uložila se nejspíše po zemi na lože v rychlosti přichystané a unavena cestou a mrazem brzo usnula.

Dokouřiv doutník ulehl jsem také.

Zdávalo se mi, že jsem v S..., že oblékám bílou, čistě vyžehlenou vestu a černý elegantní frak, že natahuju nové, bílé rukavice a ubírám se k „zlatému soundku“ se srdcem tlukoucím nedočkavostí a touhou.

A zdávalo se mi, že se vznáším v kole s roztomilou Kamillou, která přijela na návštěvu do S... k svému strýci purkmistrovi, že ji tisknu k prsoum, hraju si s jejím vějířem a hledím v její modrá, cudně klonící se očka...

Bálový rej zmizel; seděl jsem v půvabné zahradní besídce, porostlé zeleným břečtanem, tiskna v ruce své

malou ručku Kamilly; pak jsem přitulil ji k sobě — rty mé pomalu se snesly k jejím rtíkům: „Miluješ mne?“ — Přidušený šepot...

A pak jsem ubíral se do Prahy, maje před sebou dlouhou řadu let, plných starostí, práce a namáhání; srdce mé bylo těžké a hlava páčila... Vrhel jsem se v zářie s celou pružností mladického ducha — ale čas kráčí pomalu ku předu a vysměje se vši touze...

Vrátiv se po roce na prázdniny do S... nenalezl jsem více Kamilly; odešla zatím ku svému otci, úředníku, který nepohodl se s naším purkmistrem. Byl zatím přesazen někam až na druhý konec naší vlasti.

Smutek rozhostil se tenkrát v mých prsou. Mysl jsem bez přestání na ni; po lesích bloudě volal jsem její jméno; v besídce usedl jsem na místo, které bylo svědkem naší šťastné lásky...

Přešla léta a já jsem zapomněl. O Kamille neslyšel jsem více, teprve dnes...

Tu mne ze sna vyrušil pronikavý hlas.

„Nu, že už jdeš!“ ozvalo se v sousedním bytu. „Ani první den nemůžeš zůstat doma. Co? cože? — Stydět bysi se mohl před svými dětmi!“ volala paní kontrolorka.

Slyšel jsem bouchnutí, pak následovalo vrzání židle. Pan Podkova patrně se posadil a zouval si boty.

„To se však mýlíš velice,“ pokračovala jeho paní, „myslíš-li, že ti budu trpět na dále takový život. Považ přece, že máš děti a že nemusíš všechno prolít hrdlem...“

Pan kontrolor se pozdvihl; neviděl jsem skrze zeď, ale myslím, že musel zblednout. Hlas jeho se chvěl, když odpovídal: „Prosím tě, ženo, nevytýkej mně tu kapku piva! Víš, že je to jediné, co mám na světě.“

„Tak! to jediné! — a rodina — domácnost —“

„Krásná domácnost!“

„Maminko, my nemůžeme spát,“ ozval se dětský hlásek.

„Tu to vidíš! I ty chudinky zbudíš svým pozdním příchodem!“ horlila dále paní kontrolorka hlasem co možná ještě sesíleným.

Pan kontrolor neodpověděl.

V sousedním bytu bylo zas ticho, které známý, pronikavý hlas čas od času přerušoval. Hlas ale slábnul po každém slově.

„Kdybys raději koupil Emilee botičky — a Paulina potřebuje zase masť na chromou nohu, kterou jsi jí zmrazil — a můj krepový klobouk je hanebný — a což Haničina mantila. — To jsi otec? — Všechno propít — prochl...“

Ticho bylo úplné.

Venku zatím přestal poletovat sníh a měsíc v úplně ku osvětloval bílé střechy. (Pokračování.)

Okamžení.

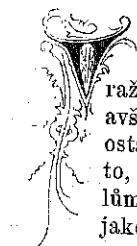
Zčáhl hvězdička na blankytu
v drobounkém stříbrném čarovitu,
náhle se pohnula, rozskočila —
nesmírná hloubka jí pohltila.

Určen byl duši mé od věčnosti
okamžik nebeské blaženosti,
zaplanul, pomínil v uhasnutí —
bylo to po božím rozhodnutí.

Irma Geisslova.

Pražský pěvec.

The fact is, that poetry requires not an examining,
but a believing frame of mind.
Macaulay, Miscell. writings.

Vražda je zločin děsný a rovněž lup a šalva — avšak znám zločin ještě jiný, proti němuž všechny ostatní jsou bílými lilijemi — nevděk. — Slyšíš to, národe? Snad žádný národ není ku svým učitelům, ba ku všem dobrodincům svým tak nevděčný jako český. Kdyby mu umřel poeta titánský, v srdci českého národa nezachví se do opravy nerv jediný. Snad dají do časopisů kolem jeho jména černý rámec, snad tam připišou „nehynoucí sláva buď památce jeho“ nebo podobnou naučenou frázi, snad vystrojí slavný funus — sobě, jen sobě na radost; ale hned na to je ticho, hladina se zavřela, ani kroužek nezachví víc její povrchem.

Rok 1876. odplynul. S ním odplynul třicátý rok básnické produkce jednoho z nejstarších poetů našich — zmínil se kdo o vzácném jubilentovi slůvkem jediným? Nezapomněj Sobě, duše zpěvomilá! Necht' nevzpomněti, zapomenut nejsi a nesmíš býti! Františku Haisze, bratře na Parnasu, na věrnou, horkou dlaň svou chytám kanoucí slzu Tvou!

Třicet let nám zpívá! Přes čtyry sta písní sepsal, sestavil a vydal! Snad řekne mnohý — ba bojím se že velmi mnohý! že všechny dohromady nestojí za nic. Že v nich není jiskry poetického nadání. Že marně bys v nich hledal jedinou myšlenku, která by Tě vyrušila, jediné místo, které by zachvělo citem. Že k tomu mají formu naprosto mizernou, rým až hanba. Že Haisz nezná z grammatiky ani zbla. Ba že ani ten flašinet, jímž zpěvy své doprovázel, nestál za nic. Ano, ano! copak ale má být všechno na něm dobré?

Hanět — to je ukrutně snadná věc! Dokázal to již roku 1860 Alfred Waldau, když ve svém spise „Boehmische naturdichter“ o našem jubilentovi mluvil, jak následuje: „Budíž mně na konec ještě laskavě dovoleno, abych jmenoval jednu zvláštnost mezi českými samouky, kteráž je ostatně dosti zajímavá, aby byla v této knize též o ní zmínka učiněna. Je to pražský flašinetář František Haisz. Je hlavním dodavatelem tak zvaných „písní kramářských“, které o pontích a na jarmarcích mají nejhojnější svůj odbyť. Bohužel jsou všechny tyto písně jen nešťastným paděláním pravé písně národní, nejsou čerpány z čistě mysle, věře pro lásku a přírodní krásu zanícené, z naivního názoru života, z jemné obrazotvornosti, nejsou básněny — jsou jen řemeslnicky shotovené zboží, suchá próza napaná do nesprávných rýmů, tak že víc škody než skutečného užítku způsobují, poetickou krasochut lidu kazí, chuť jeho na sprostotě a rozpustilých dvojsmyslech zvyšují a při tom velmi mnohou pravou, skvostnou národní píseň udušují. Mají se k této as jako kmínka k rýnskému vínu, skleněné střepy k drahokamům, papírové kytky k růžím stolistým. Haisz odvádí ročně alespoň tučet podobných zpěvů, které nejprv mezi pražskými tovaryši, učedníky a kuchařkami, brzy na to také v četných vesnicích zdomácnějí, zvláště když pojednávají o oblíbených a pikantních zjevech a událostech denních, na př. o Pepitě, krinolině, slavnosti ve Hvězdě a t. p. Jakmile ale podobné písně pozbyly půvabu novosti, ustupují jiným a klesají samy v spravedlivé zapomenutí. Statný tento

bard nalezl už také četné napodobitele a konkurenty, aniž by se však obávali musil, že některý z nich žezlo mu vyrve. Tito Liliputáni v říši národní poesie pocházejí ovšem z nejnižších vrstev společenstva, takž A. Beníšek, Josef Chládek, Václav Kašpar, Jan Kratochvíl, Matěj Machovský, Josef Teisinger, František Tůma, František Žáček a jiní. „I tací kulichové musí býti!“ praví William Shakespeare.

Aby Tě —! K vůli Tobě pravil něco Shakespeare, to tak! Mně nenapadne, abych Haisze přirovnal snad přímo ku králi všech samouků, k „orači ayrshirskému“, jak sobě oblibili nazývat Roberta Burnsa, avšak, co se týče citátů, nejlepší, nejrozmumnější, které mohu nalézt, svědčí přímo o tom, že také náš Haisz je dotknut svatým dechem božím. Výtečný Zachariae praví: „Ti lidé, kteří, co slyšeli, vyprávějí dál, jsou básníci rození.“ Nevypravuje Haisz v daleké většině svých básní dál, co byl slyšel? A. V. Schlegel píše:

Ein wandernd leben
gefällt der freien dichterbrust —

a je snad vandrovnějšího života nad život flašinetářů? Geibel zas žádá na básníku:

Fremde laender und sprachen erforsch' er mit willigem eifer,
sei im norden und sei unter den palmen zuhaus! —

a neumí Haisz německy jak česky? neopěval vraždu každou, necht' se stala na severu v Lipsku nebo na jihu ve Vídni? Byli bychom měli někoho, kdo by byl místo Haisze zvěčnil veškeré vraždy v Čechách spáchané? Kdo by byl zapěl o Janečkovi, krutě popraveném v Plzni? O sklepníkovi Fialovi, jenž zmrdoval milenku svou? Nikdo neupře, že Haisz zaujímá v českém písemnictví zcela určité místo své. Že není ve všem všudy dokonalý? Nu — život jest krátký a dokonalost je až na samém konci životů všech. Vsázím svou hlavu, že by byl Haisz zajisté vždy rád býval dokonalý co možná.

O wuessten alle doch, — — —
wie schmerzenreich des dichters leben ist!
Wie's ihn bekümmert, dass sein werk so fern
von dem geliebten, was es werden sollte,
und konnt' und musste! — —

Haiszova poesie je trojího směru: lyrická („píseň jemná“, jak praví Haisz), satyrická („veselý zpěv“, „mravný“, „žertovný“ — „píseň kratochvilná“) a výpravná („smutnozpěv“ — „truchlivá píseň“, „pravdivá“, „žalostná“, „příkladná“, „strašná“). Písně vlastenecké lze zahrnout do řady první. V titulech svých je Haisz zázračně určitý. Copak ví, bez pomoci naučného slovníku, čtenář, čte-li „Nirvana“, „Sansara“ a podobné moderní tituly? A jak slunečně jasný je naproti tomu nápis na písni Haiszově: „Truchlivá píseň o loupežné vraždě, kterou spáchal dne 16. března Josef Verunáč, 21 roků star, kovářský chasník, z Kojic u Labské Týnice, na manželích Strengových, hostinských v Dolních Počernicích u Prahy roku 1874“ — nebo: „Příkladná píseň pro rodiče i dítky o hrozně vraždě v Kališti, kterouž dva synové na otci svém dne 17. června 1856 spáchali, a sice Jan 25 roků, a František 22 roků star, z nichžto starší dne 29. března 1858 v Kutné Hoře provazem odpraven byl, jak svědčí výtah z ouředního vyšetřování“ —!

Jasnost, určitost je přední vlastností poesie Haiszovy. On řekne čtenáři vše, čeho tento vůbec zvědit potřebuje. Že písně „vlastník, nakladatel a spisovatel“ je František Haisz. Že píseň ta je „k dostání“ tam a tam, a známe hlavně tři studně jeho zpěvů, „na Pankraci v č. 21“, „v č. 13. na vysehradské pevnosti“ a v č. 372 pod Emauskými schody. Že „patisk se zakazuje“ nebo „přetisk se zakazuje výhradně“. Ano i to sdělí čtenáři, podle které noty se jeho píseň zpívá. Truchlozpěv za Palackým zpívá se podle „V samotě když sedím a se souším“, zpěv o Barboře Ubrikové dle „Vzhůru vstaňte vojínové“, jiné dle luzných nápěvů písní: „Alou páni muzikanti, hleďte pilný pozor dáti“ — „Samotinka sedím u okénka“ — „Ach nebesa, ustrňte se, srdce v těle, rozpukni se“ — „O, láska, rozkoš očí“ — „Při vodě tam velmi“ — „Seděla na písku, volala: Matýsku!“ — „Když vandrovni z pinkle buchty sněd, běžel domů k mámě zpět“ — a t. d. Některé písně jsou věrně přispůsobeny oblíbeným tanečním skladbám, polkám „Česká selka“, „Vysoké jalovce“, „drážďanské“, nebo „Pepitavaleru“. A také na to upozorní zpěvumilého čtenáře, kdy že „dolejší řádky se opakují“.

S tak vzácnou určitostí pojí se ovšem často rovněž vzácná podrobnost v líčení a vypravování. Některé příklady budou toho skvělým dokladem. Haisz píše o zavražděném řezníku Antonínu Kommovi:

Když svou pobožnost vykonal
nazpěť se svojí cestou bral
vůkol Reichenbacha zahrady,
okolo zdi letohrádku,
popisují to jen v krátku,
jest to věru přehrozně.

Děsný čin vykonán.

Od svrchníku dva knoflíky
byly s předu utrhuty,
a v zádu chybil jeden,
od spodního také knoflík,
jak s ním nakládal ukrutník,
měl nebožtík utržen.

A teď fotografie duše nebožtíkovi!

V celé Praze je mlčení,
že byl pán míru milovný,
vládný a přívětivý,
měšťan a mistr řeznický,
od svých oudů ctěný vždycky,
a k chudým dobrotivý.

V písní o travičce Marii Machové čtem plastické sloky:

„Jakás Marie Machová — s dcerou svojí tam žila —
dělala se příčinlivá — domek obstarlý měla — dceru svoji
Otylii — ku manželství nutila — by Josefu Havelkovi —
svoji ruku podala.“

„Neboť se o něm mluvilo — že má mít několik
set — to jí vrtochy dělalo — dceři bylo patnáct let —
nutila ji by se vdala — za Josefa Havelku — že by dluhy
zapravila — které má na svém domku.“ A t. d.

V „Truchlozpěvu na památku o dvou milujících“ je, vzhledem k plastičnosti, přímo triumfální sloka: „Do nemocnice je odevzdali — kde mrtvolu páni prohlédali — lékařským prohledem — to za pátým žebrem — rána v pravo hnala — játra rozervala — zasáhla její hrdinské srdce — v slabizně našli kuli předece.“

Rozumí se samo sebou, že v podobně vedených zpěvích tragická jest co nejdojemnější. Kdož by zůstal nepohnut, čte-li ve zmíněné již písní o sklepníku Fialovi: „Kop ji násilně tyransky — počal ji fackovati — venku

stály již tři ženský — slyšely tam křičeti — neb křičela rány Krista — kde jste lidé pomozte — on se ale vykrad zčerstva — ona v mdlobě ležice.“

Jak děsně pravdivým v písních výpravných, tak líbezňe nežným dovede být František Haisz, zas ve svých zpěvích milostných. Tam, kde poznal „zevnitřní city čisté lásky“, jak praví, slyšíme šveholení zrovna jarní. „Smutně žalostně mládenečka — uvadla mu spanilá růžička — kterouž přecasto zalezjával — srdéčko bolestí naplňoval.“

„Apsolon byl jinoh nejkrásnější — na všechna stvoření spanilejší — předece došel dílu přesmutného — že musel i s krásou z světa toho.“

„O jak je srdéčko mé sevřené — že jsou mé bolesti k vyslovení — když tě z jiným vidím radovati — tvé spanilé tváře objímati.“

Jinoh zpívá: „Připrav ty mě zahravnice — salát k večeri — třeba z lebedy — neb řechovky — jen když bude s tvojích rukou — mě přistojený.“ Panna píše: „Ach kdybych věděla — kde asi bydlí — chtěla bych pro něho — umřít v tu chvíli.“ Překrásné!

Často velebí Haisz stav svobodný. Varuje před ženitbou, jinoh prý může snadno dostat ženu zlou, která mu nepřije ani pár litrů piva a říká mu „fláma“. Zvláště Kačeny jsou prý zlé — „Kačena každá má posteklejší zub — musel bys poslouchat tak jako dub“ — a bijou muže. Zrovna tak varuje zas děvčata před hochy: „Jen se žádná neblázněte dívky za hochy — neberte si je do srdce, raděj do paty.“ Což je ovšem čirá laškovnost od něho. Často ho vidíme, jak výstražně pozdvihuje prst a na děvčata volá: „Pozor — ať nepřeberete!“ Jedna vypravuje ostatním smutné osudy své. Vybírala si, až přebrala. Řemeslník jí nevoněl: „Obuvník mně smrděl smělou — kloboučník barvou — truhlář zase umrlčinou — řezník kravinou — tesař ten mě byl sprostý — kovář zdal se být zlostný — zámečník že je špinavý, řezník venkovský.“ Chtěla pána, ale pochodila! „Místo rajfů nyní nosím — sprostou pytlůvku, ani víc nemám rusiny*) — jenom jupličku, klobouk jsem odložila — bačkory ním podšila — ach jak se moje paráda celá změnila!“ Hochy zas napomíná, aby nehledali bohatých a brali si raděj chudé.

Velmi ostře mluví poeta Haisz proti jistému druhu pražských děvčat, jimž vynalezl jmeno „švindlice“. Pro krátkost času nemůžeme ho sledovat do Jezovitské zahrady, k Lajblům a na jiná místa, kde jeho poetická divinace se s nimi setkává, je ale vidět, že je nenávidí z gruntu srdce. Ale když se vmluvil přímo až do perunovské roztrpčenosti, náhle se tu v něm buď zas kaňstalský ostych a hledě zatočiti zpívá: „Prosím jen odpusťte — vážené dívčice — nebo každé panny — zpěv ten se netýče — jenom ty švindlice — kterej kručí v b.... — sotva že kouká hladý.“

Tolik je jisto, že kdyby šlo podle mravního návodu našeho Haisze, svět by byl naprosto dobrý. Odolal by jediný zámožný otec, kdyby v pravý čas k němu zazněla slova: „Rodičové příklad sobě vemte — nebraňte ctnému milování — chudé dívky láskou obšťastněte — dá vám bůh všem své požehnání“ —? Kdyby se dobré věci našeho písemnictví překládaly do cizích jazyků, kdyby Dumas byl četl našeho Haisze, musel by jeho otec Mori-

*) Nějaká část dámské toalety, které spisovatel této jubilejní statě nezná.

ceau v „Cizince“ veřejně kleknout před svou dcerou, ji odprosit a mít před obecností skandál?

Chvějem-li se při tragickém líčení Haiszově, rozesměje-li se nám duše při jeho zpěvu milostném, tož nás uchvátí přímo vír nadšení, sáhne-li Haisz mocnou rukou svou do strun vlasteneckých. Haisz je vlastenec od kosti. Ani toho není někdy zapotřebí a Haisz píseň svou předece začíná slovy: „Ach mé milí krajanové“, nebo „Ach ustrňte se vlastenci“, nebo tak nějak. — „Já jsem v Čechách zrozen“ — píše hrdě — „otce matku mám — proto k právu dědičnému jejich já se znám. — Dědové i pradědové byli Češi též — proto mé dědičné právo — není žádná lež!“ — „Ani vody ani ohně Čech se neleká — ani pod břemenem tíže nikdy neheká.“ — He?

A když umřel staříček Palacký — jak píše o něm Haisz? Zajisté píše o něm:

Zvolen za Historiografa Českého,
skrz hraběte Chotka, Šternberka,
neb ho znali co muže skvělého,
svěřena mu Matice Česká,
též i přehled ouředních a dvorních,
spolu zemských, byl mu podaný,
staré děje událostí Českých,
od něž jsou v němčině přepsány.

Byl znalec sedmerého jazyku,
Francouzsky, Anglicky a Český,
mluvil též Ruský, Portugalský,
Španělsky, Německy a Srbsky — —

krásné — krásné!

Českým hradům.

Vy staré české hrady
u staré české chaty,
s tím cizím lidem v síních,
s tím našim přede vraty.

Vy s leskem české slávy
na rozvětralé líci;
v nichž český jsou jen srdce
tam v kryptách práchnivici.

Vy chladné cizí hrady
ze staré české skály,
když zřím vás, jest mi, jak by
jste na prsou nám stály!

J. V. Sládek.

Slavičí hnízdo.

Z Gautierových: „Nouvelles“ přel. Bed. Frida.

Bolem zámku byl krásný park. V parku byli ptáci všeho druhu: slavičí, kosové, pěnkavy; všichni ptáci celého světa dali si v parku tom rendez-vous.

Z jara to bylo zpěvu, že nebylo vlastního slova slyšeti; každý listek skrýval hnízdo, každý strom byl orchestrem. Všichni ti malí opeření hudebníci zápasili, kdo nejlépe zpívati dovede. Jedni štěbetali, druzí vrkali, jiní trilkovali a zpívali kadence jak perličky, a jiní opět vyražili floritury neb vetkávali v nápěv svůj tony varhan: opravdoví hudebníci nebyli by toho lépe dovedli.

Ale v zámku byly dvě sestřenky, jež zpívaly spolu ještě lépe, než všichni ptáci z celého parku; jedna slula Fleurette, druhá Isabella. Obě byly krásné, roztomilé, a to zvláště v neděli, když oblekly hezké šaty své; kdyby nebyla bílá jejich ramena dokazovala, že jsou to opravdu děvčata, byl by je každý měl za anděly; scházela jim pouze křídla. Když zpívaly, držival je obyčejně starý pan de Maulevrier, jejich strýc, za ruce, obávaje se, aby snad jim nenapadlo mu odletěti.

Ke všem těm vynikajícím vlastnostem druží se ještě jedna, miloučká, sladká — skromnost. Silu svých písní začíná: „Nelze popsati obšírnost všeho,“ nebo „nejní k vyslovení, ani k pochopení, co se zdří na úsvitě,“ nebo „nemůžu vypovědit“, ale vypoví pak předece a jak! A na konci písně opakuje zas to skromné tvrzení. Byl-li zapěl něco truchlivého, připojí na konec také vždy nějaké „nábožné vzdechnutí“, nebo celou, jim samým složenou modlitbu, nebo alespoň vyzvání: „Pomodlem se za ty nebohé duše otčenáš a zdrávas“ — činí tak z ostatních českých balladistů jen jediný!

Skloňme hlavu svou před velikostí, ať ji nalezáme kdekoli! Učme národ svůj vděčnosti — kdybychom ho nenaučili ničemu jinému, srdcem bude bohat!

Právě se dovidám — — —

Ale dříve musím předece jen skončit!

Končím tedy:

Františku Haisze, přijmi tento listek, podepsaný mnou nadšeným. Vrať jej do bohatého věnce slávy Svě. Odpuť těm, kteří jsou zpupní, závistiví, zlí. Gloriola kolem šíje Tvé září věčným jasmem — snad nedostaneš pomníku — je velmi snadno možno, že ne, ale jméno Tvé se přenesse věky!

Tedy douška: Právě se dovidám, že jsem byl nedobře zpraven a že jsem se zmýlil stran jubilea o celý rok. To lze napravit: prosím laskavého čtenáře, aby sobě tento článek přečetl až napřesrok!

Jan Neruda.

selství, nabízející spolek svůj panu de Maulevrier; obě sestřenky však byly rády děvčaty a nechtěly o tom ani slyšet. Snad cítily jakýsi tajný pud, že jejich úkolem zde na světě bylo zůstatí děvčaty a zpívatí, a že by se toho zřící musely, kdyby jinak jednaly.

Když se dostaly do toho zámku, byly obě ještě malé. Okno jejich pokoje vedlo do parku a tak skolebal je v první jejich sny ptáčí zpěv. Sotva jen se chodit naučily, již přišel starý Blondian, pánův domácí kapelník, a kladl malé ručky jejich na slonové klávesy; neměly ani jiné dětské hry a uměly dříve zpívat než mluvit; ony zpívaly, jako jiní dýchali: byla to již tak jejich přirozenost.

Toto výchování však mělo zvláštní vliv na jejich povahu. Bylo hned dětství jejich harmonické a tak ani nepoznaly mládí divokého a bouřlivého. Nikdy ani pronikavě nevykřikly ani nevzdechly, aby v tom nebylo souzvuku: plakaly do taktu a vzdychaly v akkordu. Smysl pro hudbu, rozvinutý u nich na úmu ostatních, působil, že málo si všimaly něčeho, co nebyla hudba. Bloudily v říši melodií a nevěděly ani o světě skutečném leč podle zvuků, jež slyšely. Rozuměly až ku podivu selestu listů, šumění vody, bití hodin, vzdychům větru v krbu, vrčení kolovratu, kapkám deště padajícím na chvějící se tabulky v oknech, každému zevnějšímu neb vnitřnímu souzvuku; ale za to nejevily velikého nadšení při pohledu na západ slunce, a sotva asi byly schopny oceňování obraz nějaký, zrovna jako kdyby krásné modré a černé oči jejich byly pokryty hustým závojem. Hudba byla u nich chorobou; jen o ní stále snily, zapomínaly jídla i nápoje; nemilovaly nic jiného na celém světě. Totiž, milovaly přece ještě něco jiného: malé Valentina a své květiny; Valentina, protože růžím byl podobna, a růže, že byly podobny Valentínovi. Ale tato láska byla u nich teprve v druhé řadě; vždyť bylo Valentini noví teprve třináct let. Největším jejich potěšením bylo zpívatí večer u okna svého to, co mezi dnem si složily.

Nejhlavnější mistři přicházeli z daleka, aby je uslyšeli a závodili s nimi. Slyšeli jediný takt a již rozbili své nástroje a roztrhali noty své příznávající svou porážku. Byla to zajisté hudba tak lahodná a tak melodická, že cherubini z nebe přiletali k oknu zároveň s jinými hudebníky a učili se z celé duše zpěvům těm, aby je pak zpívatí mohli dobrému Pánu bohu.

Jednou večer v květnu zpívaly obě sestřenky motet o dvou blasech; nikdy nebyl nějaký motiv šťastněji přednesen a proveden. Jeden slavík v parku, sídlící v růžovém keři, je pozorně poslouchal. Když skončily, přiletěl k oknu a pravil jim slavičí svou řečí: „Chtěl bych s Vámi ve zpěvu závoditi.“

Obě sestřenky odvětily, že svolují, aby jen začal.

Slavík počal. Byl to mistr všech slavíků. Malé jeho hrdélko se nadmulo, křídélka se třepala, celé jeho malé tělo se chvělo; byla to nekonečnost trilků; brzy spoutlko se chvělo; byla to nekonečnost trilků; brzy spoutlko se chvělo, jakoby nitky navíjel, brzy je vyražel a opět řadil v celé chromatické skály; zpěv jeho stoupal a klesal, nápěv se znovu rozvíjel, a opět řinul se jako perličky kadence nekonečné čistoty; byli byste řekli, že má hlásek jeho křídla jako jeho tělo. Konečně ustál, jist jsa svým vítězstvím.

Obě sestřenky daly se též do zpěvu; samy se překonávaly. Zpěv slavíka byl vedle toho jako vrabčí štěbetání.

Okřídlený virtuos učinil ještě poslední pokus; zapěl milostnou romanci, pak provedl brilliantní fanfaru, kterou zakončil jakoby chocholem vysokých tónů, chvějících se a pronikavých, jakých lidský hlas schopen není.

Obě sestřenky nenechaly se však tím odstrašiti, obrátily list svých not a odpověděly slavíku takým způsobem, že svatá Cecilie, která je nahoře s nebe poslouchala, zářivostí zbledla a upustila svou basu.

Slavík pokusil se ještě zpívatí, ale tento zápas jej docela seslabil: dech mu vázl, peří se mu zčepeřilo, očka se mu proti vůli zavírala — umíral.

„Vy zpíváte líp než já,“ pravil oběma sestřenkám, „a má hrdost, že jsem Vás předčítí chtěl, stojí mne život. O jedno Vás prosím: mám hnízdo, v hnízde tom jsou tři mláďata; je to třetí šípek ve veliké aleji se strany rybníku; pošlete pro ně, vychovejte je a naučte je zpívatí, jako Vy umíte, když já umírám.“

Po slovech těch slavík umřel. Obě sestřenky proň velice plakaly, neboť velmi krásně zpíval. Zavolaly Valentina, malé to páže s plavými vlasy, a řekly mu, kde je hnízdo. Valentín, malý šelma, našel ihned to místo; vložil si hnízdo za nádra a přinesl je bez úrazu. Fleuretta a Isabella opřeny o balkon očekávaly jej s nedočkavostí. Valentín přišel brzo, drže hnízdo v rukou. Tři mláďata pozdvihla hlavičky a otvírala široce malé zobáčky. Dívky slitovaly se nad malými sirotky a samy je hned nakrmily. Když poněkud vyrostli, počaly je vzdělávat v hudbě, tak jak to slíbily přemoženému slavíku.

Byla to podivná, jak byli krotcí a jak dobře zpívali! Poletovali po pokoji a usadili se brzy na hlavě Isabelli, brzy na rameně Fleuretty. Usadili se k notám, a byli byste řekli, že je opravdu znají, neboť dívali se na bílé i černé s tvářmi velmi rozumnou. Naučili se všem písním obou sestřenek a počínali i sami velmi krásně improvizovati.

Obě sestřenky žily čím dále tím více v samotě a večer vycházely ze světnice jejich zvuky nadpřirozených melodií.

Slavíci dokonale vycvičení účastnili se v tomto koncertu a zpívali skoro tak dobře jako paní jejich, jež ovšem také čím dále tím více prospívaly.

Hlasy jejich stávaly se každým dnem vzletnějšími a chvěly se jak zvukem kovovým a křehkým, jakým hlas přirozený nikdy zpívatí nemůže. Dívky však vůči hledě chřadly, krásné barvy jejich mizely; zbledly jako achaty a staly se též skoro tak průhlednými. Pan de Maulevrier chtěl jim zakázati zpěv, nemohl toho však na nich vymoci. Jak zazpívaly několik taktů, objevila se malá růžová skvrna na jejich tvářích a rostla dokud zpívaly; pak zmizela, ale studený pot řinul se jim s čela, rty se chvěly jako v horečce.

Ostatně byl jejich zpěv krásnější než kdy jindy; bylo v něm něco, co nebylo z tohoto světa, a kdo uslyšel tento zvucný a vroucný hlas, vycházející z těchto dvou útlých hrdělek, snadno předvídal, co se stane: že hudba zničí nástroj.

Ony to samy pozorovaly a počaly tedy opět s klavírem, jež opustily pro svůj zpěv. Ale jednou v noci okno bylo otevřeno, ptáci zpívali v parku, větérek vanul harmonicky, bylo ve vzduchu tolik hudby, že nemohly odolati pokušení a počaly duetto, jež den před tím složily.

Byl to zpěv labutí, zpěv podivný, plný nářku, vystupující až k nejvyšším, nepřístupným tónům skály, a se-

stupující opět až k nejnižším stupňům; bylo v něm něco zářivého a neobyčejného, celá potopa trilků, celý dešť melodií, jakýsi oheň umění hudebního, jež nelze popsatí; ale zatím rostla vůči hledě malá červená skvrna a pokrývala jim skoro celé lice. Tři slavíci se dívali na ně a naslouchali s neobyčejnou úzkostí; třepali křídly, stále poletovali a nemohli zůstat klidnými. Konečně došli k poslední frasi kusu; hlas jejich stal se neobyčejně zvu-

čným, tak že bylo lze snadno pochopiti, že to nebyly více bytosti živé, jež zpívaly. Slavíci odlétli. Obě sestřenky byly mrtvé; duše jejich odlétly s poslední notou. Slavíci zaměřili přímo do nebe, aby donesli vznesený zpěv ten dobrému bohu, jenž si je ponechal ve svém ráji, aby mu tak zpívali jako ony dvě sestřenky.

Později učinil dobrý bůh z těchto tří slavíků duše Palestriny, Cimarosy a Glucka.

Literatura, umění a věda.

— Nerudových Feuilletonů vyšel právě nový svazek, obsahující druhý oddíl „Studii krátkých a kratších“. Kromě studií výstavních, zajímavějších skoro polovičku tohoto svazku, nalézáme tu zase množství myšlenkových drahouk, jimiž Neruda, jako ještě žádný jiný, krásné písemnictví české obohatil.

— Epické básně Jaroslava Vrchlického (Ottovy Salonní Bibliotéky číslo II.). Mluvíme o jedné z knih, jejichž cena ani neklesá ani nestoupá tím, že se o nich píše dříve nebo později. Knihy podobné naleznou si do srdce čtenářstva cestu samy a pytvání jich nožkem obyčejné kritiky jest, mírně řečeno, službou nemístnou. Zdá se nám dílo básníkové tou květinou z pohádky, s níž setkáváme se žilobiti bílé paní. Kde listek poraní, tam z bližšího těla tryskne krev. „Neví nikdo co to krve stojí,“ napsal Vrchlický co motto k „Vittorii Colonně“. Neboj se, květinu, my půjdeme zlehka kolem a ani nezavádíme o tvůj pel — svadly-li na tobě listek, však on spadne sám a tebe nezabolí.

O básních Vrchlického již mnoho napsáno — o něm samém málo; o tom, čím nám Vrchlický skutečně jest. Neměli jsme básníka tak plodného, neměli jsme básníka, který stékl výši českého Parnasu v tak úžasné krátké době. Z mladšího pokolení jediný Svatopluk Čech dělí se s ním o vavřín nejčistší, nejušlechtilější formy a hloubky myšlenkové. V té naší bídě, v tom našem citu a milosrdenství prázdňem životě vzbudili se nám dva slavíci, jakýchž nenajdeš v té sousední velké doubravě, a pějí a pějí, div že se srdce jim rozumí nerozskočí. Jsme přece jen šťastni — jen více těch srdcí, jen více té vroucí, pravé lásky tam, kde dít, že řídí, vedou život náš!

Zde jsme při té výčitce všude a všude Vrchlickému činěné, že pomíjel až dosud ve svém výběru látek domácích. Jsme rádi, že slyšíme i tu výčitku; tam, odkud přichází — něco bodá a ta bolest bude úrodnou. Začínáme se opět poznávat, začínáme cítit ten tlukot českého srdce, a díky za to poznání; věřte, dlouho do prázdna tlouci nebude. Ale divíte se těm, kteří vyrostli za poměrů, které všichni dobře znáta, že se ve svém tvoreni rodné půdě své odcizili? Kdež jen místečka, z něž by mladý stromek ryze české mízy ssal! Co povrch dal, byla hořkost, a hloub ty mladé kořeny ještě nezasáhly. Ký div, že vztažovaly se haluze jen výš nad ten český otrávený vzduch do zdravých vrstev cizích a tam že vypučely v květ. Opakuji: Jen více vroucí pravé lásky tam, kde dít, že řídí a vedou život náš! Český pěvec nebude z posledních ve vroucí lásce té, a až se jen v žilách vašich zas ohřeje ta česká krev, věřte, že uslyšíte první tlukot tepny v české písni. Jen nemysleme, že je útlý květ z jiné látky než kornatý peň; jen z toho, co mu tento vzduch pošle, rozvíjí se lističky a odcezuje se ušlechtilá vůně.

Jsme jisti, že si Vrchlický najde svou cestu sám. Ty všechny rady přicházející ze srdce upřímného dobré jsou, dobré jako každá rada poctivá — ale přicházejí nám, jako kdyby jinak velmi ctihodný a dobrosrdečný přírodopysce vyšel si do pole a rozloživ tu svůj kompas křičel na labutí táhnoucí k jihu: „Hoj, tam ne, prosím; trochu více na levo!“ Nechte jej být, však on si najde cestu sám. Bůh ti jen dej zdraví a sílu na pouť té, ty mladá labutí!

J. V. S. — Jaroslav Vrchlický překládá Danteovu „Božskou komedii“. „Lumír“ přinese v některém z nejbližších čísel ukázkou z „Pekla“.

— Ottova „Salonní bibliotéka“ vydá během letošního roku nový svazek básní Vrchlického pod názvem: „Duch a svět“.

— Longfellowovu „Evangelínu“ přeložil metrickým veršem Primus Sobotka. Překlad určen pro „Světovou poesii“.

— Český esthetik Dr. Otakar Hostinský mešká již po delší dobu v Římě.

— R. Jamot (MDr. Thomayer) složil své rozkošné přírodní kresby, uveřejněné v „Lumíru“ i jinde, v sbírku. Jinde vítali by něco tak nového a půvabného s radostí — u nás nedá se ani najít nakladatel.

— V kruhu mladých umělců mluví se o obelání Pařížské světové výstavy českými uměleckými díly novými i staršími. Není pochyby, že bychom získali v Paříži zvláštní oddělení, a že máme víc než dost skvostů, jimiž bychom je vyplnili. Účinek byl by pro naši národní čest neocenitelný. Nebylo by na čase, aby se někteří z našich předních vlastenců této myšlénky uchopili?

— Dozvídáme se, že upravují Sophokleovu „Antigonu“ pro české jeviště.

— České Museum dostalo darem od francouzského ministerstva vyučování nákladem jeho vydávaný „Dictionnaire Archéologique de la Gaule, époque celtique etc.“, redigovaný od zvláštní komise při ministerstvu vyučování k tomu účelu zřízené. První díl obsahuje písmeny A—G (na 476 stránkách velikého quartu) a pak 45 velkolepě provedených tabulí s kresbami předmětů archeologických ve Francii nalezených. K tomu pak ještě přidány jsou dvě mistrně provedené mapy staré Gallie. Jak již z tohoto jest viděti, jest Dictionnaire Archéologique dílo nad míru krásné, vědecky i umělecky vypracované tak, jak jen u Francouzů zvykli jsme vidati.

— Z historických publikací poslední doby zaujímají nejvýznamnější místo dvě, jež pod správou dra. J. Emlera vycházejí.

V těchto dnech dokončen byl sešit 4—6. druhý díl „Pramenů dějin českých“ (Fontes rerum bohemicarum), kdež vyšel nejstarší letopisec český, Kosmas, v původním textu latinském, upraveném od Dra. J. Emlera, a v klassickém překladu českém od V. Tomka. Dále nacházejí se v tomtož dílu Letopisy Pražské, Letopisy České, Letopisy Hradištské a Opatovické, Letopisy Vincentia, kanovníka Pražského, a Gerlachova, opata Milevského, konečně letopis domu Žďárského. Všechny letopisy těchto kritické vydání v původním textu latinském i překladu českém obstaral v pravdě nejčinnější a nejobětavější historik český Dr. Emler.

Další díl obsahovati bude „Kroniku Dalimilovu“. Bude to, jak již z přednášky o tom ve král. společnosti nauk držané víme, první kritické vydání znamenité rýmované kroniky této, jež jmeovitě velikou nenávisť proti Němcům vyniká. Kritické vydání obstarává pan Jos. Jireček.

Druhá, velice důležitá a pro poznání právního života předkův našich neocenitelná publikace jest vydání „Pozůstatků desk zemských království Českého r. 1541 pohořelých“. Od r. 1863 až do 1870 sbíral Dr. Emler pracně znovu to, co oheň strávil způsobem dosud nevysvětlitelným, v nejváženějším institutu starého zřízení českého. Náklad převzal na dílo k tisku připravené hrabě Jaroslav Clam-Martinič. — Od r. 1870 vyšel celý první díl, obsahující 76 tiskových archů, a druhého dílu právě nyní vydán byl po delší přestávce sešit čtvrtý.

— Divadlo. Je-li společnost porušena, vyvinují se v ní charaktery, které podobně jsouce vibracím, vznikajícím na tělesech hnjících, proces hnutí urychlují a okolí svému nákazou hrozí. Individua taková musí býti pro spásu společnosti stáji co stáji odstraněna. Toť asi hlavní tendence Dumasovy Cizinky, která dne 2. ledna poprvé provozována, udržovala obecnostvo po celý průběh v napnutí, ale přece je na konci neuspokojila. Zdá se, že Dumas vložil tenkrát příliš mnoho na herce; vytvořil postavu

nevědění, ač psychologicky věrné a většinou nové. Hlavní osoby kusu byly v rukou p. Malé (paní Clarksonová) a p. Bittnera (vévoda de Septmonis). Clarksonová není od Dumasa důsledně pracována; p. Malá učinila, co se dalo. Zvláště úchvatně provedla scénu, kde paní Clarksonová vypravuje svůj životopis. Vévoda p. Bittnerův, ačkoliv jest povaha úplně vyžilá a otupená, mohl být sehrán přece trochu živěji. Pp. Kolár, Šimánovský a Pulda byli zcela na svém místě. V tomto kuse ukázala se opět citelná ztráta p. Šamberkové. Což by bylo tak zcela nemožno engageovat sl. Veverkovou?

Filharmonické koncerty. Zdejší filharmonický spolek hodlá přes všechny hmotný neúspěch, s kterým se bohužel až dosud ryzé jeho umělecké snahy potkávaly, pokusiti se co nevidět poznovu o uspořádání velkého instrumentálního koncertu. Vítají se s radostí nemornou snahu o probouzení i v širších kruzích smyslu i pro nejvyšší a nejjistší hudební výtvoř a podávání jich v přesném a oduševněném provedení, doufáme, že nalezneme větší než dosud uznalosti se strany obecnosti „hudby milovné Prahy“. Bylo by věru s žalem, aby se Praha samovolně zřekla ještě i toho mála v pravdě umělecké stravy, která se širším kruhům podává.

Myslbek dohotovil právě sochu Žižkovu, určenou pro město Tábor. Co nevidět bude tato krásná práce v zinku odлита a na místo dopravena. Bylo by žádoucí, aby se také pražskému obecnstvu poskytla příležitost dílo Myslbekovo si prohlédnouti.

Konkurenční sochařské práce pro národní divadlo jsou již do divadelní kanceláře odevzdány a v příštích dnech se o nich rozhodne. Dle všeho zbývá volba jen mezi pražským Myslbekem a vídeňským Wagnerem. Předběžné veřejné vystavení prací těch nebylo by nemístné, zvláště když, jak doslycháme, pražským členům komise se těžko jest pro ten neb onen z obou návrhů se rozhodnout.

Právě hodinu před koncem minulého roku zemřel ve zdejší nemocnici František Prokeš, jeden z nejnadanějších a nejvdělanějších mladších spisovatelů našich. Zprávy tohoto druhu diktují obyčejně píeta k zemřelým; slibujeme si často po smrti více od nich, než jsme doufali, dokud živi byli. Tenkrát však máme opravdu co litovati; zesnulý vykonal sice málo, ale co učinil, budilo ve všech nejkrásnější naději. O pracích jeho původních nelze ničeho říci; pouze některým přátelům svým se světil. Snad se ještě něco najde. Čtenáři „Lumíra“ však dojísta se pamatují ještě na mnohé překlady jeho z ruských básníků, zejména Lermontova a Puškina; pak z německých, jako Draumora, Götheho — a co hlavně: ukázka překladu

jeho z druhého dílu „Fausta“ nejlepším jest dokladem slova našich, tvrdíme-li ještě jednou, že máme opravdu čeho litovati. Zvláště v našich poměrech, kde, co se překlady týče, tolik ještě práce zbývá, jest smrt jeho ztrátou bolestnou.

Meissonier dostal za čtyřtřicet ilustrací Chevigneyových „Contes Lemois“ od autora třicet tisíc franků. De Chevigney právě zemřel.

New-Yorské „Metropolitan Museum“ zakoupilo za šestašedesát tisíc dolarů starozitnosti, které nalezl generál di Censola v Kourium. Umění milovná dáma věnovala k tomu účelu 2000 dolarů.

Část paláce Tuilerieského, sbořená komunou a nyní opět vystavená, nestane se již sídlem hlavy státu, ale určena jest za museum.

Skotští básníci sjeli se o vánocích do Glasgow. Účelem schůze bylo vzájemně se bližší seznání.

„St. James's Magazine“ přináší v posledním čísle zajímavou korespondenci císaře Mikuláše s kněžnou Menčíkovou.

V Badensku otevřena zajímavá výstava kovových prací.

Knihy „Lumíru“ zaslané:

Nerudovy Feuilletony. Svazek druhý: Studie krátké a kratší. Oddíl II. V Praze. Nákladem knihkupectví Dr. Grégra a Ferd. Datla. 1876.

Laciné knihovny národní číslo 157: Komedianti života. Román od Morice Jókai. Přeložil František Brábek. Sešity XV. a XVI. V Praze. Nakladatel Jan Otto.

Laciné bibliotéky pro mládež sešit 23. a 24.: Drobné povídky k uštěchtění srdce mládeže. Upravil Fr. Tesař. V Praze. Nakladatel Jan Otto. 1877.

Palečka, humoristického obrázkového týdeníku sešit 3. Nakladatel Jan Otto. Sešit tento jest zvláště bohatý obsahem i velmi zdařilými kresbami.

Doktor Ox. Humoristický román, sepsal Jules Verne, přeložil Louis Schmidt. Nákladem knihkupectví a knihtiskárny J. Otto v Praze.

Listárna redakce.

P. S. A. F. Neuveřejníme. — P. o/p zde. Zašlete. — P. K. K. Nehodí se. — P. D.... ský. „Z lesních scén“. Počkejte ještě. Čit máte, čas přinese ostatní. — Básníku „Démona“, „Messaliny“ a t. d. Udějte nám laskavě svou adresu.

Čtenému čtenářstvu „Lumíra“!

Uvazuje se poznovu v redakci a vydavatelství „Lumíra“ beru na se těžkou povinnost: zachovati tento list v dosavadní duševní hodnotě, a krušnou práci: zabezpečiti mu i hmotně život trvalý. České spisovatelstvo, bez jehož přátelské pomoci by všechno úsilí slabého jednotlivce bylo marným, setrvá zajisté při „Lumíru“, an mnohému z nich právě tak k srdci přirostl, jako předešlým vydavatelům i nynějším. Co do hmotné podpory troufám si říci, že se stal „Lumír“ přemnohému čtenáři soudruhem milým, a ty, jimž milým se stal, žádám, aby sami k rozšíření se kruhu čtenářstva našeho laskavě přispěli. Budou tím podporovat skutečně jen věc a ne špekulaci, neboť tato bývala by dávno ustála od úlohy, která pohltila již ničím neodměněná léta práce tak mnohých sil a nyní již do tisíců jdoucí sumy peněz. Ale přes všechno to pracováno s láskou a „Lumír“ stojí zde dnes tak neodvisle, jako když koncem roku 1872 činěny přípravy k vydání prvního čísla. Bude-li žádati dalších obětí, měžž si je zas, jen když se budu moci jako všichni dosavadní vydavatelé potěšiti slovy: Nuže, stálo to aspoň za to.

Jos. V. Sládek.

Redakce i administrace „Lumíra“ naležají se nyní na Václavském náměstí č. 24, v knihtiskárně Jana Otty.

OBSAH: Vittoria Colonna. Báseň Jaroslava Vrchlického. — Illuse Novella Soňa Podlipské. — Smrt Evy. Fantazie Julia Zeyera. — Rodina pana kontrolora. Genre od Fr. Heritosa. — Okamžení. Od Imry Geislovoy. — Pražský pěvec. Napsal Jan Neruda. — České hrady. Od J. V. Sládka. — Slavičí hnízdo. Z Gautierových „Nouvelles“ přel. Bed. Frida. — Literatura, umění a věda.

Redaktor a vydavatel: J. V. Sládek. — Knihkárna: J. Otto v Praze.

Předplácí se pro Prahu:

na čtvrt leta . . . 1 zl. 50 kr.
na půl leta . . . 3 „ — „
na celý rok . . . 6 „ — „

(Za donášku do domu příplatí se čtvrtletně 10 kr.)

Se zásilkou po poště:

na čtvrt leta . . . 1 zl. 75 kr.
na půl leta . . . 3 „ 50 „
na celý rok . . . 7 „ — „

LUMIR.

Veškeré dopisy, týkající se redakce či administrace „Lumíra“, buďtež adresovány: Časopis „Lumír“, Praha, Václavské náměstí č. 24 nově.

Listy přijímáme jen frankované.

„LUMIR“ vychází dne 10., 20. a 30. každého měsíce

vždy o 4. hodině odpolední.

ROČNÍK V.

20. ledna 1877.

ČÍSLO 2.

Vittoria Colonna.

Báseň Jaroslava Vrchlického.

(Pokračování.)

V.

Ty přísné srdce, co se s tebou stalo?
Kdo řek' ti: zhaslá hvězdo, zaplaň zase!
a vášně žár, zdroj citů v luzné kráse
ať tryskne z tebe, zasmušilá skálo!

Ty otrávené hrobů věčným chladem,
kdo vdechl tobě Vesny úsměv milý,
že píseň má jak motýl zabloudivý
se kolébá tvých tužeb květným sadem?

Sen jde mou duší, ta se darmo brání...
Zřím horu u moře, kdes na severu,
rve skalným štítem oblaka v mlh šeru
a s ledem sníh jsou vlnkem jejích skrání.

Tak věky ční, jen mraky nad ní plují,
ji bičuje bok vlna závistivá,
a v skalných roklicích, kde jen led se skrývá,
v měsíčných nocích větry přenocují.

Tak věky ční, jen severní zář rudá
jí někdy vzplane na svaštělém spánku,
plá purpurem a hoří do červánků,
kol během sobů zachvívá se půda...

A hasne zář a skála zas jest holá;
ční opět v mraky bílou svojí lebi,
mrak sedne na ni, posupně se šklebí
a lačný sup s ní po kořisti volá.

Ó srdce moje, tys ta skála ztmělá!
Však nedosul jsem ještě sen svůj o ní,
zřím v chladnou noc, zem skoro mrazem zvoní,
tma halí obzor, sotva sníh se bělá.

Tu náhle temný ryk se z hloubky nese;
vzplál rudý zář — ne severní zář více!
toť celý požár, věčná blýskavice!
v to rány hromů, zem se hne a třese...

Jak rudý chochol plameny se vlní,
na temný blankyt kouzíl žhavé duhy,
a ráz a ráz a ledu krunýř tuhý
juž prolomen! juž lávou dol se plní!

Co bylo horou věčných, chladných smělů,
teď sopkou hárá, burácí a duní,
kde věčný led, tam nyní plamen trnutí,
kde zmrzlý sníh, tam vroucí láva v běhu.

Kam sotva v letu sup zabloudivý lačný,
tam ohnivý pták, požár, nyní sedí,
a rudým zrakem na moře v dál hledí
a dole s vodou, výše válčí smračny...

Ó srdce moje! rei, kdo vznítl v tobě
po dlouhé zimě toto léto parné?
Ó jdi jen spat! ty záchvěvy jsou marné!
či v žáru vlastním hrob chceš strotit sobě?

Jak fenix sestarály chceš v divém pláni
svých vlastních žárů zhyznout ve popelí?
Chceš nesmrtelnost dobýt svými děly,
chceš sterý život v sterém umírání?

Víc neznám tě; však vím, že léta dlouhá
jsem, ledná sopko, na tvůj výbuch čekal,
tvůj tichý tluk mne nad tvé bouře lekal,
co zatím obrem rostla moje touha.

A vstala větší než Sibylla moje
a uhodila pěsti na tvůj kámen —
o chladné srdce, až trysk z tebe plamen
a zapláł blesk a tekly lávy zdroje!

Ty přísné srdce, co se s tebou stalo?
Jdi spat, jdi spat! já více neznám tebe;
v tvém nitru s peklem válčí nyní nebe,
žár v tobě velký, ale síly málo!

Čníš jako sopka, požárů tvých zoře
jest protkána hvězd zářných krůpějemi:
to myšlenky tvé sklánějí se k zemi,
leč pod nimi vše život — pusté moře.

VI.

Noc mžikem v těžké uběhla mi práci;
mdlý myšlením, bych jitra užil krásu,
jsem s Dantem v ruce vyšel na terasu,
vzduch svěží byl a v jednom plésu ptáci.

Já do kraje a na město se díval,
na brány, věže, paláce a rummy,
kde Tibera lká a kde cypřiš šumí,
až budov lem kde v modrý obzor splyval.

Co utkvěl zrak můj v květném dolu smavém,
co básníka duch poutí doprovázel,
jak v zvyku mám, jsem ptákům drobtý házel,
jeuž s keřů k nohou mým se sletli davem.

Vše tiché bylo, sotva motýl chvatem
let za včelou, cikada sotva steskla,
ve nádrech mandlí časem rosa bleskla,
a na staré zdi hrozen hořel zlatem.

A starý hněv a staré nesouzvuky
i v srdci mém juž zvolna usnaly —
jen z básně přede mnou se stíny hnaly
těch, které v peklo svedly lásky muky.